ΕΤΟΣ Γ'.— ΤΟΜΟΣ Β'. — Ἀριθμὸς 4 Ἐν Κων/πόλει, 15 Σεπτεμβρίου 1911

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ

ἐν Κων)πόλει Γρ. 30
ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις » 40
ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ Φρ. 10

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΓΡΑΦΕΙΑ
ΚΟΥΡΣΟΥΜ ΧΑΝ

Τὰ χειρόγραφα δὲν ἐπιστρέφονται.

Ἕκαστον φύλλον Γρ. 1.

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Α. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΜΑΡΚΟΡΑΣ

Τὸ ἔργον του

Μία ἐξαιρετικὴ φυσιογνωμία στὰ ἑλληνικὰ γράμματα, ὁ Γεράσιμος Μαρκορᾶς, ἀπέθανε τὶς τελευταῖες αὐτὲς ἡμέρες. Εἶναι ὁ τελευταῖος ἀπὸ τὴν ἔξοχη ἐκείνη σειρὰ τῶν ποιητῶν καὶ λογογράφων τῆς ἑπτανησιακῆς σχολῆς, ποῦ δόξασε τὴν Ἑλλάδα καὶ τῆς ἔδωσε τὸ δικαίωμα νὰ λογαριάζεται πολιτισμένη χώρα. Γεννήθηκε καὶ ἀναπτύχθηκε αἰσθητικὰ μέσα σένα περιβάλλον ἀναζωογονημένο ἀπὸ τὴν ἰταλικὴ τέχνη, ποῦ τὸ κοσμοῦσαν προσωπικότητες σὰν τὸ Σολωμό, τὸ Μάνεση, τὸ Δαλματὸ Θωμαζέο, τὸν Πολυλᾶ, τὸν Τυπάλδο, τὸ Μάντζαρο.

Ὁ Μαρκορᾶς δὲν εἶταν ποιητὴς μεγάλης πνοῆς, οὔτε μεγαλόστομος, ἔννοιωσε ὅμως κατάβαθα τὴν τέχνη τοῦ μεγαλόφωνου ποιητῆ τῶν «Ἐλεύθερων Πολιορκημένων», μιὰ ἀριστοκρατικὴ τέχνη, καὶ ἔγραψε ἔξοχους στίχους, γιομάτους ἀπὸ ἕνα ἁγνὸ λυρισμό, χωρὶς τὴν ἐπιτήδευση ποῦ βλέπουμε σὲ πολλοὺς νεώτερους καὶ χωρὶς νὰ ἐπιδείχτῃ γνῶσες καὶ σοφίες καὶ ἐκεῖ ἀκόμη ποῦ ὁ ποιητὴς σκέπτεται καὶ φιλοσοφεῖ. Ἁγνὸς ὁ στίχος του τρέχει πάντα σὰν τὸ κρυστάλλινο νερὸ ἁγιασμένης πηγῆς, σκορπῶντας μιὰ ὑπέραγνη μεθυστικιὰ μυρωδιὰ ἀγριολούλουδου ἐξευγενισμένου, ἐναρμονισμένος μὲ τὴν ἰδέα καὶ δίνοντας τοὺς τόνους τοὺς λυπητερούς, τοῦ πόνου, τῆς ἀγάπης, τῆς χαρᾶς, τῆς στοργῆς μὲ τὸ μέτρο, μὲ τὸ ρυθμό, μὲ τὶ λέξες, ποῦ πνευματοποιοῦνται. Ἔκταση καὶ πλάτος δὲν ἔχει βέβαια στὸ νόημα, ὅπως ὁ μεγάλος του δάσκαλος, ἡ γλυκύτητα ὅμως ποῦ συναντᾶς στὰ περισσότερα ποιήματα του, σοῦ θυμίζουν τὸ νεωτεριστικώτερο Τυπάλδο, ἀλλὰ προπάντων τὸ Σολωμό, ποῦ ἡ ἐπίδραση του στὸ Γεράσιμο Μαρκορᾶ γίνεται πολὺ συχνὰ καταφάνερη. Ὁ Μαρκορᾶς ἐξὸν ποῦ εἶτανε ἕνας ἀπὸ τοὺς πιὸ δυνατοὺς λυρικοὺς ποιητές μας, ποῦ κατώρθωσαν μὲ σπάνια διαισθητικότητα νὰ ἐναρμονίσουν τὴν ἰδέα μὲ τὸ στίχο μὲ μιὰ πινδαρικὴ τελειότητα, ποῦ μὲς τὶς λέξες καὶ στὴ μορφὴ συγκέντρωσαν τὶς πιὸ παραμικρὲς αἰσθηματικὲς ἀποχρῶσες, μπόρεσε νὰ διακριθῇ καὶ ὡς ἀριστοτέχνης στὸ ρυθμὸ καὶ στὴ μουσικὴ, ἕνα λεπτὸ ρυθμὸ καὶ μιὰ λεπτὴ εὐγενικὴ μουσική, ποῦ ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὸ νόημα σὲ μεθοῦν, σοῦ ἀπαλύνουν τὴν ψυχή, σὲ κάνουνε νὰ πλέγῃς σὲ λουλουδιασμένα ὄνειρα.

Ὁ Γ. Μαρκορᾶς δὲν εἶτανε μόνο λυρικὸς ποιητής. Εἶταν καὶ ἐπικός. Ὁ «Ὅρκος» του, ἂν δὲν εἶναι τὸ μεγαλοφωνότερο νεοελληνικὸ ἔπος, δίχως ἄλλο ὅμως εἶναι τὸ τεχνικώτερο καὶ γι' αὐτὸ καὶ τὸ καλήτερο. Δὲ βλέπει κανεὶς σ' αὐτὸ οὔτε τὴν ἐπιτηδευμένη ἀγριάδα, οὔτε τὸ ψεύτικο πάθος, ἀλλ' οὔτε καὶ τὴν μεγαλόπρεπη ὁρμὴ στὶς εἰκόνες καὶ τὰ αἰσθήματα, ποῦ θὰ συναντήσῃ στὴν «Κερὰ Φροσύνη» τοῦ Βαλαωρίτη. Ὁμαλὰ ἀρχίζει καὶ ὁμαλὰ τελειώνει—ἀπολλώνιος στὴ χαρά, ἀπολλώνιος στὴ λύπη καὶ στὴ φρίκη ἀκόμη—καὶ σοῦ δίνει τὴν ἀληθινὴ συγκίνηση ποῦ σοῦ μνήσκει γιὰ πολὺν καιρό, μιὰ συγκίνηση βαθειά, ποῦ αἰτία της δὲν εἶναι μόνο τὸ γεγονός, ἀλλὰ καὶ ὁ ρυθμός, ἡ μουσική, ἡ τέχνη, ἡ κλασικὴ περιγραφὴ καὶ οἱ ὡραιότατες εἰκόνες. Ὁ Γ. Μαρκορᾶς στὶς εἰκόνες του εἶναι ἴσως ὁ πιὸ ἀριστοτέχνης τῆς ὡραίας σειρᾶς τῶν ποιητῶν ἐκείνων τῆς Ἑπτανήσου, ποῦ τοὺς μόρφωσε μιὰ σχετικὴ ἐλευθερία καὶ ἡ γειτονία μὲ τὴν πολυτισμένη δημοκρατία τοῦ Ἁγίου Μάρκου καὶ τῆς Ἰταλίας τοῦ Δάντη, τοῦ Ἀρίοστου, τοῦ Μόντη, τοῦ Τάσσου, τοῦ Μαντζώνη.

Α. Γεωργιάδης.

Ἀπὸ ἕνα ἄρθρο τοῦ κ. Παλαμᾶ, ποῦ δημοσιεύθηκε στὸν τελευταῖο «Νουμᾶ» δανειζούμαστε τὰ ἑξῆς γιὰ τὸ ἔργο τοῦ Μαρκορᾶ.

Ὁ Μαρκορᾶς εἶναι ὁ ποιητὴς τῆς καρδιᾶς, πιὸ πολὺ ἀπὸ ἄλλους, σχεδὸν ἀποκλειστικά. Ἡ φιλοσοφία του ἕνα τίποτε, ἡ ἁπλὴ πίστη τοῦ Χριστιανοῦ· ἡ ἰδεολογία του, νοικοκυρίστικη, μὲ τίποτε ξεχωριστό. Τὴν ἀξία τοῦ στίχου του τίποτε ἄλλο δὲν τὴν κάνει: μονάχα τοῦ αἰσταντικοῦ του ἡ ἀνθρωπιά, ἡ εἰλικρίνεια, ἡ εὐγένεια, καὶ τὸ διάφανο, ποὺ ἂν κάποτε θολωμένο μᾶς παρουσιάζεται, ὁ ἥσυχος ὁ πόνος τὸ θολώνει, καθὼς τὰ δάκρυα δυὸ

γαλανὰ ματάκια. Ἀπὸ τὴν ποίηση τοῦ Μαρκορᾶ λείπει, θἄλεγα, μιὰ **προοπτική**. Τὴ χαιρόμαστε σὰν κάποια παρθενικὰ σκήματα γραμμένα ἀπάνου σὲ ἀργαῖα ἀγγεῖα. Ἡ στιγμὴ τὸν ἐμπνέει. Εἶναι, σχεδὸν ἀποκλειστικά, ὁ ποιητὴς τοῦ τωρινοῦ. Τῆς ἱστορίας τὰ μακρινὰ τὰ ξαγναντέματα δὲν τοῦ κρατᾶν τὸ βῆμα. Καμμιὰ Σίβυλλα δὲν τὸν ἔσυρε σὲ σηηλιὲς ἀπόκρυφες γιὰ νὰ τοῦ μπιστευτῇ προφητικὰ μηνήματα. Ὁ ἔρωτας τοῦ φύσηξε κάποιους στίχους (Τὰ πρῶτα μου λιανοτράγουδα) ἀπὸ τοὺς ἁπλούστερους καὶ τοὺς μελωδικώτερους ποὺ μᾶς δοθήκανε· τρεμουλιάζουνε καὶ φουσκώνουνε σὰν τἄσπρα πανάκια μιᾶς βαρκούλας ἀπὸ τὸ φύσημα τοῦ μπάτη. Στὸ περιβόλι του ἀδιάκοπα ὀργώνει ὁ Χάρος. Σχεδὸν ὅλο τὸ ἔργο του δὲν εἶναι παρὰ μυρολόγια σὲ ἀγαπημένους του ἀπὸ τὸ Σολωμὸ καὶ τὸν Τυπάλδο, ἴσια μὲ τὴ γυναίκα καὶ τὸν ἀδερφό του. «Ἡ Ἁγία Αἰκατερίνη», τὸ δεκατετράστιχο στὸν «Πατέρα μου», τὰ σονέττα του, ἡ αἰθέρια σειρὰ τοῦ θρήνου τῆς Βασιλοπούλας μας, (Ἡ 12 Σεπτεμβρίου), συνταιριάζουν ἁρμονικὰ μιὰ λιτὴ τέχνη μὲ ἕνα λεπτὸ αἴστημα.

Κάθε ποιητής, τὶς πιὸ πολλὲς φορές, εἶναι μαζὶ ἀπόγονος καὶ πρόδρομος· μαζί, σημάδι χωριστό, κ' ἕνας χαλκὰς μέσα σὲ μιὰν ἀτέλιωτη ἁλυσίδα. Ὁ Μαρκορᾶς εἶν' ἕνας ἀπὸ τοὺς δασκάλους μας. Οἱ νεώτεροι τοῦ Παρνασσοῦ, εἴτε τὸ ἀναγνωρίζουν εἴτε ὄχι, τοῦ χρωστᾶνε κάτι. Δὲν ξεχνῶ τὴν ἐντύπωση ποὺ μοῦ κάμανε τὰ κομμάτια τοῦ «Ὅρκου», ὅταν τὰ πρωτοδιάβασα, ἐδῶ καὶ τριάντα χρόνια, στὸν «Παρνασσὸ» τοῦ Ματαράγκα, μέσα σὲ χιλιάδες στίχους πεζολογικούς. Μοῦ ἀποκάλυψε τὴν ὀμορφιά. Μοῦ φώτισε τὸ δρόμο. Μὰ ὁ Μαρκορᾶς συνεχίζει μιὰν ἱστορικὴ παράδοση. Ἡ νέα Ἑλληνικὴ ποίηση τὴν ὕπαρξή της ἀποδείχνει πιὸ πολύ, ὄχι ἀπὸ τὰ χωριστὰ φανερώματα καθενὸς ἔργου, ὅσο ἀπὸ ἕνα κοινὸ χαραχτηριστικὸ της γνώρισμα σημαντικό: ἀπὸ τὴν καλλιέργεια τῆς Ἐθνικῆς Ἰδέας. Νόμος, καὶ ἡ ποίησή μας δὲν μπορεῖ νὰ τὸν ξεφύγῃ. Δημοτικὰ τραγούδια, μὲ δραματικὴ γοργότητα. Καθαρευουσιάνοι κι ἀνάκανοι ποιητές, κρύα, κομψά, ρητορικά, δημοσιογραφικά, δεξιά, ἀδέξια: Παράσχοι καὶ Συνοδινοί, Σοῦτσοι καὶ Καρασούτσηδες, Ραγκαβῆδες καὶ Ζαλοκώστηδες, Παπαρρηγόπουλοι καὶ Βασιλειαδαῖοι. Ὁ Σολωμὸς μὲ τὴ φαντασία του, ὁ Βαλαωρίτης μὲ τὴ λεβεντιά του, ὁ Τυπάλδος μὲ τὰ γαλανὰ τοῦ ὀνείρου του, ὁ Κάλβος κλασσικὰ καὶ πλαστικά, ὁ Τερτσέτης μὲ παθητικὴν ἀφέλεια, ὁ Λασκαράτος μὲ τὸν ὀρθό του νοῦ, ὁ Μαρκορᾶς μὲ τὴν καρδιά του. Ὕστερα κ' ἐκεῖθε πέρα ἡ ἐθνικὴ ἰδέα ζῇ στοὺς σύγχρονούς ἐμᾶς· πότε συμμαχεῖ μὲ τὴν ἰδέα τὴ γλωσσικὴ καὶ δυναμώνεται καὶ πολεμᾶ ἐναντίον ἑνὸς ἄλλου **ἐχθροῦ**, τοῦ λογιώτατου· πότε παίρνει ἡ κοίτη της νέα νερὰ ἀπὸ πηγὲς βαθύτερες· αὔριο ἴσως εἶναι γραμμένο νὰ ξετυλιχτῇ φιλοσοφικώτερα, νὰ κάμῃ κοσμικώτερο τὸν πατριωτισμό, νὰ τοῦ δώσῃ μιὰν ἄλλη σφραγίδα. Ἡ ἰδέα θἀλλάξῃ· μὰ δὲ χάνεται· μεταμορφώνεται. Σὲ μιὰ στιγμὴ χαραχτηριστική, ἀπὸ τὴν ὄψη τοῦ τωρινοῦ τὴν ἰδέα τούτη ἀντιπροσωπεύει ὁ Μαρκορᾶς καὶ μὲ τὸ περπάτημά της ρυθμίζει τὸ σκοπό του. Καμιὰ φορὰ τὰ πράγματα ποὺ τὸν ἐμπνέουν εἶναι τόσο ταπεινά, τόσο **σαχτιὰ** καὶ πένθιμα χρωματισμένα ἀπὸ κάτι ἄτονο καὶ κάτι ξεπεσμενο, ποὺ ἀντιφεγγίζει μέσα στοὺς στίχους του κάτι σὰν γκρίζο καὶ σὰ μονότονο. (Κοίτα τὴ σειρὰ «1897--1898». «Ὁ Ἀποκλεισμὸς τοῦ 1886»). Πρέπει νὰ διαβάσουμε τὸν «Πρῶτο Βασιλέα τῆς Ἰταλίας», τὸν «Καποδίστρια», τοὺς «Θησαυροὺς τοῦ Ἀλήπασσα», τὸ «Σουλιώτη», τὴν «25 Μαρτίου τοῦ 1867», κι ἀπάνου ἀπ' ὅλα τὸν «Ὅρκο», μὲ τὴ χάρη τὴν καλὰ εἰπωμένη βιργιλιακή, γιὰ νὰ ζεσταθοῦμε μὲ τὸ φῶς καὶ νὰ δυναμώσουμε μὲ τὴν ὡραία πίστη τοῦ ἐθνοπλάστη ποιητῆ. Καὶ ὁ ἁπαλὸς καὶ θηλυκὸς αὐτὸς εἰκονογράφος τοῦ ψυχικοῦ κόσμου καὶ τοῦ φυσικοῦ, γνήσιος καὶ σὲ τοῦτο μαθητὴς τοῦ Σολωμοῦ, συχνὰ πυκνὰ ἀλλάζει τὸ κοντύλι του μὲ τὸ βούρδουλα. Γίνεται σατυριστής. Καὶ ὅταν δὲ χωρατεύει καλοκάγαθα, δὲν παίζει. Τσούζει μὲ τὴν εἰρωνία καὶ ποτίζει μὲ τὸ φαρμάκι. Διαβάστε τὸν «Ἕναν ἥρωα», τὴ «Φρονιμάδα», τὴν «Ἁπλὴ καὶ καθαρεύουσα». Πρὶν ἀνοίξῃ ἡ μεγάλη πολεμικὴ περίοδο τῆς δημοτικῆς γλώσσας μὲ τὸν Ψυχάρη, ὁ ποιητής, πάντα πιστὸς καὶ τότε στὴν ἀπὸ τὸν καιρὸ τοῦ Βηλαρᾶ παράδοση, διαμαρτυρήθηκε κατὰ τοῦ φωτοσβέστη σκολαστικισμοῦ.

Ὁ βίος του

Ὁ Γεράσιμος Μαρκορᾶς, ὁ ἐρημίτης ποιητής, γεννήθηκε στὴν Κεφαλλωνιὰ στὰ 1826. Ἡ οἰκογένειά του εἶταν ἀριστοκρατικὴ καὶ ἀπὸ τὶς πιὸ παλιὲς τῆς Κέρκυρας. Ἡ παράδοση λέγει πῶς ἡ καταγωγή της εἶταν ἰταλικὴ καὶ στὴν Κέρκυρα, λίγα χρόνια ὕστερα ἀπ' τὸν ἐρχομό της, γίνηκε Ὀρθόδοξη. Μεταξὺ τῶν προγόνων τοῦ Μαρκορᾶ ὕπαρχαν καὶ ἄνθρωποι λόγιοι. Ὁ Ἰωαννίκιος μετάφρασε ἕνα βιβλίο τοῦ Ἀριστοτέλη. Ὁ πατέρας ὅμως τοῦ Γ. Μαρκορᾶ, ὁ Γεώργιος Μαρκορᾶς, πρῶτος ἐλάμπρυνε τὸ ὄνομα τῆς οἰκογένειας. Εἶταν γνωστὸς σ' ὅλα τὰ νησιὰ καὶ στὴν Εὐρώπη καὶ νομικὸς πολὺ ἱκανός. Ἔγραψε ἀξιόλογα νομικὰ βιβλία στὴ γαλλικὴ καὶ στὴν ἰταλικὴ γλῶσσα καὶ ὡραίους ἰταλικοὺς στίχους. Πολὺ νωρὶς ὁ Γεράσιμος Μαρκορᾶς ἔδειξε κλίση στὰ γράμματα. Μικρὸς ἀκόμη εἶχε τὴν εὐτυχία νὰ γνωριστῇ μὲ τὸν Κουαρτάνο, τὸ Μανοῦσο, τὸ Μάνεση καὶ μὲ ἄλλους ἀνθρώπους ποὺ ἀγαποῦσαν τὴν τέχνη καὶ τὴν ἔννοιωθαν. Ὅλοι αὐτοὶ ἔγραφαν στίχους σατυρικοὺς καὶ ἄλλους καὶ δὲν ἄργησαν νὰ σχηματίσουν ἕνα ἐρασιτεχνικὸ θίασο, ποὺ παράστανε δράματα καὶ κωμωδίες ἑλληνικὰ καὶ ἰταλικά. Ὁ Μαρκορᾶς εἶταν ἡ ψυχὴ τοῦ θιάσου αὐτοῦ καὶ τῆς συντροφιᾶς. Παράσταιναν πολλὰ ἔργα, μέσα σ' αὐτὸ καὶ τὸν Κλαβίγο τοῦ Γκαῖτε. Στὸν Κλαβίγο τὸ πρόσωπο τοῦ Μπωμαρσὲ τὸ ἔπαιρνε ὁ ἴδιος ὁ Μαρκορᾶς καὶ οἱ Κερκυραῖοι εἶταν ἐνθουσιασμένοι ἀπὸ τὴν ἐπιτυχία του καὶ τὴ λαμπρή του ἀπαγγελία. Ἐπίσης ἄρεζε πολὺ καὶ ἡ χάρη του στὰ πλαστικὰ μέρη τῶν κωμωδιῶν, ποὺ μετάφραζαν τότε σὲ ἁπλὴ γλῶσσα ὁ Ἰωάννης Οἰκονομίδης καὶ ἄλλοι λόγιοι. Ὁ σκοπὸς ποὺ παράστηναν στὸ θέατρο τῆς Κέρκυρας, εἶταν πάντα φιλανθρωπικός. Ἀργότερα σχεδίασε ἕνα δρᾶμα μὲ κρητικὴ ὑπόθεση ἢ καθὼς λέγει ὁ σοφὸς Καλοσγοῦρος: στοματικῶς τὸ ἐσχεδίασε καὶ ὁ Πέτρος Κουαρτάνος τὸ ἐσύνθεσε.

Ὁ Γ. Μαρκορᾶς τελειοποίησε τὶς σπουδές του στὴν Ἰταλία, ποὺ πῆγε στὰ 1849 καὶ ἔμεινε ὡς τὰ 1852. Γίνηκε νομικός, ἀλλὰ στὴ χώρα τῆς καλλιτεχνίας περισσότερο μπόρεσε νὰ ἀναπτύξῃ τὸ ποιητικό του αἴσθημα, παρὰ τὴν ἐπιστήμη του, ποὺ δὲν τὴν ἐξάσκησε ποτέ. Ὁ Μαρκορᾶς γνώριζε τὴ γλῶσσα τοῦ Δάντη σχεδὸν σὰν τὴ ἑλληνικὴ καὶ σ' αὐτὴ ἔγραψε ἀρκετοὺς στίχους καὶ μετάφρασε τὴ «Δέηση τῆς Μαρίας» καὶ τὸ «Ὅραμα τοῦ Λάμπρου» τοῦ Σολωμοῦ.

Τὸ Σολωμὸ τόνε γνώρισε πρὶν ἀκόμα περάσῃ στὴν Ἰταλία καὶ τὸν ἀγαποῦσε καὶ τόνε θαύμαζε. Ὁ Σολωμὸς εἶτανε φίλος τῆς οἰκογένειας Μαρκορᾶ. Αὐτὸ ἀποδείχνεται καὶ ἀπὸ δύο γράμματα, ἰταλικὰ γραμμένα, τοῦ Σολωμοῦ ποὺ ἔστειλε τὸ ἕνα στὰ 1830 καὶ τ' ἄλλο στὰ 1831 στὸ Γεώργιο Μαρκορᾶ, ὅταν εἶταν εἰσαγγελέας στὴν Κεφαλλωνιά. «Καὶ σὺ τί κάνεις;» ἔλεγε στὸ πρῶτο γράμμα ὁ μεγαλήτερος ποιητὴς τῆς νεώτερης Ἑλλάδας, «γράφεις τίποτα; Εἶναι γλυκὸ μέσα στὴν ἡσυχία τοῦ μικροῦ δωματίου νὰ καταστρώνῃ κανεὶς ὅτι μέσα λέγει ἡ καρδία. Καὶ ἡ ἰδέα μόνη τοῦ ἐπαίνου, ὅταν αὐτὸς μᾶς παρουσιάζεται ὑπέρμετρος, ταράζει ἐκείνη τὴν ἡδονή, καὶ κάποτε σπρώχνει καὶ στὸ χειρότερο. Αὐτὴ ἡ ἡδονὴ πρέπει νὰ εἶναι ἀθόλωτη! Πόσο χαίρουμαι ν' ἀκούω ποῦ δὲ σὲ βασανίζει ὁ στοχασμὸς τοῦ νεωτερισμοῦ εἰς τὰ γράμματα! Ἂν ἡ φύσις τὸ θέλει δὲν θὰ εἶναι κακό· ἂν ὄχι, ἀλλάζοντας δρόμο, δὲν θἀλλάξωμε παρὰ μόνο τὸν τρόπο καὶ ὄχι τὸ σφάλμα».

Καὶ ὁ μεγαλήτερος ἀδελφὸς τοῦ Γεράσιμου, ὁ Στυλιανός, ἀγαποῦσε τὴν ποίηση καὶ ἔγραψε καὶ λίγους ἑλληνικοὺς στίχους, ποὺ τοὺς εἶχε ἐπαινέσει κι' ὁ ἴδιος ὁ Σολωμός. Δυστυχῶς ὅμως ὁ Στυλιανὸς πέθανε στὰ 1852, τὴν ἐποχὴ ποὺ ὁ Γεράσιμος ἔπαιρνε στὴν Ἰταλία τὸ δίπλωμα τοῦ νομικοῦ. Ὁ Σολωμὸς τόσο πολὺ λυπήθηκε σὰν πέθανε ὁ Στυλιανός, ὥστε ἔγραψε ἕνα ἰταλικὸ ποίημα, ποὺ φανέρωνε τί θὰ γινόταν ἂν δὲν τὸν ἄρπαζε ὁ χάρος. Μέσα σὲ ἄλλα ἔλεγε: «ἀγνὴ ψυχὴ ποὺ θησαύριζε ἀγάπη, ποὺ μέσα στὰ βάθη της, ἂν ζητοῦσες, δὲν εὕρισκες χνάρι νὰ μὴν εἶναι ὡραῖο».

Ὁ θάνατος τοῦ Στυλιανοῦ ἀνάγκασε τὸ Γεράσιμο νὰ γυρίσῃ στὴν Κέρκυρα. Τότε ὁ Σολωμὸς εἶτανε στὴν ἀκμή του καὶ τριγύρω του φωτοβολοῦσαν ὁ Μάντζαρος, ὁ μεγαλήτερος μουσικός μας τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ὁ Μουστοξύδης, ὁ Δελβινιώτης, ὁ Ἰταλὸς Γεράλδης, ὁ Δαλματὸς Θωμαζέος καὶ τόσα ἄλλα ἔξοχα πνεύματα ἰδικά μας καὶ ξένα, ποὺ συνάχτηκαν ἐκεῖ γιὰ νὰ ὑπηρετήσουν τὴν τέχνη καὶ γιὰ νὰ ἀκούσουν ἀπὸ κοντὰ τὴ μεγάλη φωνὴ τοῦ ποιητῆ τῶν «Ἐλεύθερων πολιορκημένων» Ὁ Μαρκορᾶς θυμότανε πάντα καὶ ἐξιστοροῦσε τὴ χρυσὴ ἐκείνη ἐποχή. Στὴν Κέρκυρα ὁ Μαρκορᾶς ἄρχισε νὰ γράφῃ στίχους, τὸν ἔσπρωχνε σ' αὐτὸ ἡ κλίση του πρὸς τὴν ποίηση καὶ τὸ ποιητικὸ περιβάλλον. Ἀλλὰ ταπεινὸς καθὼς εἶταν, ποτὲ δὲν τοὺς ἔδειχνε. Δὲν τολμοῦσε. Μιὰ φορὰ ὁ Ἰταλὸς πρόσφυγας Ἀόλλης εἶδε κάτι ἰταλικούς του στίχους καὶ ἐπαίνεσε στὸ Σολωμὸ τὴν τέχνη καὶ εὐαισθησία τοῦ ποιητῆ. Ὁ Σολωμὸς εἶπε τὰ λόγια τοῦ Ἀόλλη στὸ Μαρκορᾶ καὶ πρόσθεσε: «Ἐξακολούθησε θαρρετὰ τὸ δρόμο ποὺ ἄρχισες, ἀλλὰ χωρὶς νὰ προσέχῃς πολὺ στοὺς ἐπαίνους».

Τὸ πρῶτο ἑλληνικὸ ποίημα ποὺ δημοσίευσε ὁ Μαρκορᾶς εἶναι: «Τὸ πρῶτο ψυχοσάββατο». Κατόπιν ξακολούθησε νὰ δημοσιεύῃ συχνά. Δημοσίευσε τὰ «Κάστρα μας» τὴν «Ἀναγέννηση», ἐθνικὸ ποίημα, ποὺ ἐπαινέθηκε τότε πολὺ ἀπὸ τοὺς λογίους, τὸν «Ἐρχομὸ τοῦ Γεωργίου Α'.» τὴν «Ἁπλὴ καὶ Καθαρεύουσα» ποὺ γίνηκε αἰτία νὰ ὀνομάσουν οἱ ἐπιπόλαιοι τὸν πατριωτικώτατο ποιητὴ, ἀντεθνικό. Ἀλλὰ τὸ ποίημα ποὺ στήριξε γερὰ τὴ φήμη του καὶ τὸν ἀνέβασε σ' ἕνα ζηλευτὸ ποιητικὸ ἐπίπεδο εἶναι ὁ «Ὅρκος» του, ἕνα ἔπος γεμᾶτο πατριωτισμὸ καὶ ἔξοχο λυρισμό. Ὕστερα ἀπὸ τὸν ὅρκο ποὺ δημοσιεύθηκε μαζὶ μὲ ἄλλα του ποιήματα μὲ τὸν τίτλον «Ποιητικὰ ἔργα» ὁ Μαρκορᾶς δημοσίευσε τελευταῖα τὰ «Μικρά του Ταξείδια». Ἡ συλλογὴ αὐτὴ κρίθηκε κατώτερη ἀπὸ τὰ «Ποιητικὰ ἔργα».

Γιὰ τὸ Μαρκορᾶ ἔγραψαν εὐνοϊκὰ οἱ μεγαλήτεροι κριτικοὶ τῆς Ἑλλάδας. Ὁ Καλοσγοῦρος, ποὺ μᾶς δανείζει καὶ τὶς περισσότερες σημειώσες τῆς πρόχειρης αὐτῆς σκιαγραφίας τοῦ ποιητῆ, ὁ Θ. Βελλιανίτης, ὁ Παλαμᾶς, ὁ Ξενόπουλος, ὁ Μητσάκης καὶ πολλοὶ ἄλλοι.

Α. Γ.

Ἡ φυσιογνωμία του

Σχετικὸς πρὸς τὸ χαρακτῆρα τοῦ Γ. Μαρκορᾶ ὁ σοφὸς κριτικὸς καὶ μεταφραστὴς τῶν «Τώφων» τοῦ Φώσκολου Γ. Καλοσγοῦρος λέει:

«Οἱ νέοι κριτικοὶ τοῦ Μαρκορᾶ, ἂν θὰ κρίνωμε ἀπὸ τὴ θερμὴ συμπάθεια καὶ ἀγάπη ποὺ ἐξήγησαν γιὰ τὴν ποίησή του ὁμόφωνοι, μέσα στοὺς θερμότερους στίχους του, καθὼς ἐννόησαν τὸν ποιητή, βέβαια θὰ ἐμάντευσαν καὶ τὸν ἄνθρωπο. Ἥσυχο καὶ γαληνὸ καὶ σχεδὸν παντελῶς χωρισμένο ἀπὸ τοῦ κόσμου τὴν ταραχὴ τῆς ζωῆς του τὸ ρεῦμα. Ἂν ζητήσωμε εἰς ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα ὅτι κοινῶς ὀνομάζεται ἐνέργεια κοινωνική, δύσκολα ἢ σπάνια δυστυχῶς θὰ τὴν εὕρωμε· ὑπάρχουν ὅμως καὶ ἐνέργειες, καὶ πολὺ δραστικαίς, ποὺ δὲν φαίνονται παρὰ μόνο στὰ μάτια μιᾶς φωτισμένης ψυχῆς, καὶ αὐτὴ τὴν

ὑψηλότερη τάσι θὰ τὴν ἀναγνωρίσωμε καθαρώτερα εἰς τὰ κοινωνικά του ποιήματα, ὅπου κάποτε μὲ τόση δύναμι φανερώνεται, ὥστε ἀπὸ τοῦτο θὰ ἠμποροῦσες νὰ συμπεράνῃς ποῦ δὲν θὰ ἦταν ἴσως εὐχαριστημένη νὰ κρύβεται καὶ νὰ ξεθυμαίνῃ μόνο στοὺς στίχους, ἂν ὁ ποιητής μας δὲν εἶχε αἰσθανθῆ πολὺ ἐνωρὶς καὶ πολὺ δυνατὰ τὴν ἀνάγκη νὰ μείνῃ ἀκούραστα καὶ σφιχτὰ κλεισμένος στὴ σφαῖρα του. Ὅμοιος τοῦ Σόλωμοῦ εἰς αὐτὸ—ποῦ ἀπομάκραινεν ὅσο ἠμποροῦσε τὰ ἐξωτερικὰ ἐναντιώματα καὶ ἐπροσπαθοῦσε νὰ μένῃ κλεισμένος στὴν εἰρήνη τῆς μοναξίας του, ὄχι ἀπὸ φυσικὴν ἀποστροφὴν πρὸς τὴν ἐνέργειαν, ἀλλ' ἐπειδὴ τὸν ἐβασάνιζεν ὁ φιλάνθρωπος φόβος μήπως ἡ ψυχή του, αἰσθαντικὴ ὡσὰν καθαρώτατο κρύσταλλο, ποῦ ὁ παραμικρὸς ἀχνὸς τὸ θολώνει, πειραχθῆ στὴν ἁγνή της ἐκείνη διάθεσι, ὅθεν ἀνάβλυζαν οἱ πνευματικώτεροι στίχοι του,—ἐπροσπάθησε πάντοτε καὶ ὁ Μαρκορᾶς, ἂν καὶ πολὺ ὀλιγώτερο ἠμπορεῖ νὰ τὸ κατορθώσῃ, ν' ἀποκλείσῃ τὸ πνεῦμα του μέσα στὸν κόσμο τῆς εὐγενικῆς φαντασίας του, ὄχι μόνον ἀπὸ φυσικὴν ἀνάγκη τῆς αἰσθαντικῆς του ψυχῆς, ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ αὐτός, ὅπως καὶ ὁ Σολωμός, δὲν ἐθεώρησε ποτὲ τὴν τέχνη του ὡς ἕνα παιχνίδι. Ἀφιερωμένος σταθερὰ καὶ ἥσυχα στὴ λατρεία της, ἐνοεῖ, κι' αὐτὸς καὶ αἰσθάνεται ζωντανὰ τὴν ὑψηλή της ἀποστολή, καὶ τὸ μαρτυροῦν ὡραῖα καὶ ἄλλα μέρη τῶν ποιημάτων του καὶ ἴσως χαρακτηριστικώτερα οἱ ποῦ καὶ ποῦ σκοτεινοὶ καὶ συμβολικοί, ἀλλὰ καὶ οὐσιαστικοὶ στίχοι τῆς «Ἀμουσίας», ὅπου ὁ Ποιητὴς «φίλος καὶ ἀδελφὸς τοῦ Σοφοῦ, ποῦ ζητᾷ μερόνυχτα τὴν Ἀλήθεια καὶ λατρευτὴς καὶ αὐτὸς τοῦ Θεοῦ τῆς ἡμέρας, παρασταίνεται ὅτι ἔχει μόνος τὴν ἀθάνατη χάρι νὰ καταστήσῃ αἰσθητὸ στοὺς ἀνθρώπους τὸ φῶς της, ἐνῷ τὰ χίλια σοφὰ Συστήματα ποῦ παλεύουν μ' ἄλλα τόσα, συχνά, σὰν ἥλιος φαίνεται, σκορποῦν ὡς χιόνια· ἐνῷ ὁ νοῦς ποῦ ποτὲ δὲν εὕρηκε κάτι στὸν μαγικὸν ἦχο τῆς ποιήσεως, μένει πάντοτε βυθισμένος στὴ νύχτα του.

Ὁ Ἰάκωβος Πολυλᾶς λέγει τὰ ἑξῆς περίπου περὶ τοῦ Γ. Μαρκορᾶ: Ἀπὸ τὴν προσεκτικὴ ἀνάγνωσι τῶν ποιημάτων του, φαίνεται ἡ πολυκαιρινὴ μελέτη τοῦ Δάντη. Ὄχι ἴσως ὀλιγώτερα φαίνεται εἰς αὐτὰ ἡ ἐξαιρετικὴ συμπάθεια τοῦ ποιητῆ γιὰ τὴν ποίησι τοῦ Ἀλεξάνδρου Μαντζώνη, τοῦ δευτέρου ἐκείνου μεγάλου τῆς Ἰταλίας φωστῆρος, ποῦ τόσο ἀγγελικὰ ἐζωγράφισε τὸ κάλλος τῆς Χριστιανικῆς παραδόσεως. Ἀγαπᾷ ὁμοίως ὁ Μαρκορᾶς ἀπὸ τοὺς Ἰταλοὺς τὸν Ἀρίοστο, ἀπὸ τοὺς Γάλλους τὸν Ρακίνα, ἀπὸ τοὺς Ἄγγλους τὸν Σαίξπηρ καὶ ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς τὸν Σίλλερ.

ΕΝ ΑΝΘΟΣ ΣΤΟ ΜΝΗΜΑ
ΤΟΥ ΣΠΥΡΟΥ ΜΟΥ

Μὲς τὴν ἐρμιά, ποῦ ὁ Θάνατος
Ἔχει στὸ νοῦ μου ἁπλώσει,
Λουλοῦδι γιὰ τὸ μνῆμα σου
Δὲ βλέπω νὰ φυτρώσῃ.
Ἀλλ' ἂν τὸ δάκρυ ὡς πότισμα
Ζητάει γιὰ νἄβγῃ ἐκεῖνο,
Ποτάμι δάκρυα χύνω,
Καὶ πρέπει νὰ φανῇ.

Στὸ φῶς ποῦ δὲ σὲ χαίρεται
Ἂς ἔβγῃ, ναί, καὶ ἂς πάρῃ
Μία μόνη ἀτ' ὅσαις ἔδειχνες
Μία μοναχή σου χάρη·
Θὰ ζήσῃ τότε, ἀπείραχτο
Ἀπὸ φευγάτη φήμη,
Ὡς ἡ γλυκειά σου μνήμη
Σὲ χίλια στήθια ζῇ.

Εἶχα τρεῖς χρόνους· μ' ἔφεραν
Νὰ γύρω ἀγάπης μάτι
Σ' ἕν' ἀγγελοῦδι, ὀπ' ἄραξε
Στὸ μητρικὸ κρεββάτι,
Καὶ μοῦπαν ὅτι, ἀφίνοντας
Τὰ οὐρανικά του μέρη,
Μοῦχε στὸν κόσμο φέρει
Γλυκίσματα πολλά.

Δὲν ἦταν ψέμα· ὡς νἄσουνε
Πάντα στὴν ἴδια κλίνη,
Μία σου πνοὴ δὲν ἔπαψε
Γλυκάδαις νὰ μοῦ δίνῃ.
Πρώτη φορὰ μ' ἐπίκρανες
Τώρα ποῦ σ' εἶδα, ὠϊμένα,
Μὲ χέρια σταυρωμένα,
Μὲ μάτια σφαλιστά.

Πόσο γενναῖα σὲ προίκισε,
—Καλή σου μάνα—ἡ φύση!
Κανένας δὲ σὲ γνώρισε
Χωρὶς νὰ σ' ἀγαπήσῃ
Γροικῶντας ὁποῦ σοῦχαμε
Κερὶ θανάτου ἀνάψει,
Πικρὰ νὰ μὴ σὲ κλάψῃ
Δὲν ἔμεινε κανείς.

Τὸ σπίτι ἐβρόντα ὁλόχαρο,
Γελοῦσε κάθε βλέμμα,
Καὶ ἀγόρια, κόραις ἔσερνε
Τῆς ἁρμονίας τὸ ρέμα.
Ὦ συμφορά! τὰ λούλουδα,
Ποῦ μάτι δὲν ἐμέτρα,
Τὰ ζήλεψε μιὰ πέτρα
Στὴν ἡσυχία τῆς γῆς.

Χρόνια πολλὰ μᾶς χώρισαν,
Ἀλλὰ νὰ ζοῦμε ἀντάμα
Ἕνα συχνὸ μᾶς ἔμαθε
Ἀνταλλαμμένο γράμμα.
Τοῦ κάκου τώρα ὁ δύστυχος,
Κι ἂν μέρα νύχτα γράφω
Δὲν ἔχω ἀπὸ τὸν τάφο
Ἀπόκριση ποτέ.

Ἂς μείνουν, ναί, κατάκλειστοι,
Βουβοὶ τοῦ Χάρου οἱ λίθοι,
Καί, ὡς πρῶτα μοῦ περίγραφες
Χώραις, ἀνθρώπους, ἤθη,
Ὦ πνεῦμα γλυκομίλητο,
Μὲς ἀπὸ κάποιο ἀστέρι
Περίγραψε τὰ μέρη
Ποῦ ἀτόχτησαν ἐσέ.

Τὴν ἅγια νύχτα πῶφυγες,
Ἡ τυφλωμένη γνώση
Δὲν ἐδυνήθη ὀπίσω σου
Ψηλὰ νὰ μὲ σηκώσῃ.
Παντοῦ μὲ φρίκη, ἀνάμεσα
Στοῦ πόνου τὰ σκοτάδια,
Θωροῦσα κρύα σημάδια
Θανάτου καὶ φθορᾶς.

Τόσο στερνά, ζητῶντας σε,
Τόσο ἡ καρδιά μου ἐχτύπα,
Ποῦ στὴν ὁρμὴ τοῦ πόθου της,
Μετανοιωμένος εἶπα:
Τὸν κόσμο ποῦ σὲ δέχτηκε
Νἄχε ὁ Θεὸς χαλάσει,
Θὰ ἠμπόρειε νὰ τὸν πλάσῃ
Ἡ ἀγάπη μου μὲ μιᾶς.

Στὴ μέση ἀτ' ὅσους ἔκλαψα
Τότε, ἀκριβέ μου, σ' εἶδα,
Ὁποῦ χαιρόσουν, ἔχοντας
Τὸν οὐρανὸ πατρίδα.
Ἀλλὰ τὰ χέρια ὀπ' ἄνοιξα
Στὸ στῆθος νὰ σὲ κλείσω
Γυρίσαν ἄδεια ὀπίσω,
Κ' εὑρέθηκα στὴ γῆ.

Σὰν ἕνας ὁποῦ κάθεται
Εἰς τοῦ γιαλοῦ τὸ φρύδι,
Ἄσπρο πανὶ προσμένοντας
Γιὰ ποθητὸ ταξεῖδι,
Στὴν ἄκρη ἀπὸ τὰ χρόνια μου
Κατεβασμένος τώρα,
Θερμὰ ποθάω τὴν ὥρα
Ποῦ θὰ μὲ φέρῃ ἐκεῖ.

Γεράσιμος Μαρκορᾶς.

Ο ΖΥΓΟΣ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου).

Γ'.

Στὸ σπίτι του τὸν ἐπρόσμεν' ἡ Λήδα γιὰ περίπατο. Εἶχανε τόσο λίγο καιρὸ γιὰ νὰ χαροῦνε τὶς ὀμορφιὲς τῆς ἐξοχῆς, ποὺ ἔπρεπε νὰ ὠφεληθοῦν ἀπὸ τὴν ἐξαιρετικιὰ ἡσυχία τῆς θάλασσας.

Πήγανε στὸ γιαλὸ καὶ μπήκανε στὴ βάρκα τραβώντας κατὰ τὴν Χάλκη γιὰ τὸ Τσάμ-λιμάνι. Ἄκουγαν σιωπηλὰ τὸ μαλακὸ τσαλαβούτημα τῶν κουπιῶν, ποὺ ἔκοφταν ἁπαλὰ τὰ κοιμάμενα νερά. Κι ὅταν μπήκανε στὴν εἴσοδο τοῦ λιμανιοῦ μὲ τοὺς πευκοστεφανωμένους βράχους, ποὺ ἕνας πέπλος σκιερὸς ἄρχιζε νὰ σκεπάζει μὲ τὸν ἐρχομὸ τῆς Δύσης, ἡ Λήδα ἔγειρε σιμά του κι ἄρχισε νὰ τραγουδεῖ, ἔλα παλιὸ τραγοῦδι, ποῦ ἔσβυσ' ἀγάλι-ἀγάλια μέσ' τὴν κατάνυξη, ποὺ γεννοῦσε στὴν ψυχή της τ' ἀποσπερνὸ μυστήριο.

Ἄρχιζε νὰ δροσίζει κ' ἡ θάλασσα ἀνατρίχιασε μὲ τὴν ξαφνικιὰ ψύχρα.

— Κρυόνω, εἶπ' ἡ Λήδα, μὲ φοβισμένο παράπονο.

Πρύμισ' ὁ βαρκάρης τραβώντας γλίγωρα· κι ὁ Κώστας, μὴν ἔχοντας μὲ τὶ νά τηνε σκεπάσει, τὴν ἔσυρε σιμά του γιὰ νὰ τὴν προφυλάξει μὲ τὸ σῶμά του. Ἡ βάρκα γοργοτηδοῦσε ξεσκίζοντας τὰ κύματα, ποὺ κατρακυλοῦσαν ἀφανισμένα, ξεχύνοντας τ' ἀφρισμένο τους ψυχορράγημα πάνω στὰ πνιγμένα συντρίμματα τῶν βράχων.

Τ' ἀγκάλιασμά του σκόρπισε τὸ ρῖγός της κ' εὐτυχισμένη ἔγερνε στὸν κόρφο του, σὰ νὰ ζητοῦσε ν' ἀφηκρασθεῖ τὸ ἐρωτικὸ καρδιολάλημα, ποὺ φανταζουντάν πως θὰ σκιρτοῦσε μέσ' τὰ στήθια τοῦ ἀγαπημένου της μὲ τοῦ κορμιοῦ της τὸ ἄγγιγμα.

Ὁ γῦρος τοῦ καπέλλου της σκέπαζεν ὁλότελα τὸ πρόσωπό της. Κ' ἐκεῖνος, νοιόθοντας νὰ σπαρταρᾶ στὰ χέρια του τὸ λεπτοκαμωμένο κορμί της, ἔσφιγγε ὁλοένα μὲ τὴ νευρικὴ λαχτάρα τῆς φαντασίας του τὴν ἑτοιμοθάνατη σκιὰ τῆς φθισικῆς, προσπαθώντας

νά τηνε ζεστάνει μὲ τὴν κόλαση πὄβραζε μέσα του, νά της μεταδώσει τὴ ζωή του, τὸ αἷμά του, γιὰ νὰ μὴν πεθάνει, νὰ ζήσει λίγο ἀκόμα, ὅσο νὰ διαβάσει τοὺς στίχους ποὺ τὴν πῆγε.

ΙΑ.

Ξύπνησε πρωΐ, τινάζοντας βιαστικὰ τὸ βάρος ποῦ ἔφραζε τὰ μακόκλαδά του. Ὥρμησεν ἔξω ἀπὸ τὸ κρεββάτι του καὶ πλύθηκεν ἄφθονα γιὰ νὰ σβύσει τὴ θέρμη τοῦ μονοκόμματου ὕπνου, ποὺ εἶχε μουδιάσει τὸ μυαλό του μὲ ἀλλόκοτα ὀνείρατα.

Ἦταν ἡ μέρα τοῦ γάμου του.

Μὲ τὶ καρδιοχτύπι ἀνάπνευσε τὴν ἀνακουφιστικιὰ λαχτάρα τῆς νίκης του.

Ξημέρωσε. Κι ὅσο νὰ βραδιάξει θὰ ὑποδούλωνε τὶς μισάνθρωπες ἀρχές του στῆς μεγάλης του καρδιᾶς τὴν ἀπέραντη ἐπιείκεια.

Ἡ ὑπηρέτρια τοῦ ἔφερε τὸ πρόγευμά του καὶ τὴν «Πρόοδο».

Ξαπλώθηκε στὴν πολυθρόνα καὶ πῆρε τὴν ἐφημερίδα γιὰ νὰ διαβάσει τοὺς στίχους ποὺ εἶχε στείλει ἐπίτηδες γιὰ τὴν ἡμέρα ποῦ θὰ χάραζε τὸν πρῶτο σταθμὸ τῆς νέας του ζωῆς.

Διάβασε χαμογελώντας τοὺς δρυσεροὺς στίχους καὶ τοῦ ξέφυγε τὸ φύλλο γιὰ νὰ πέσει ὀρθάνοιχτο μπροστά του, καλώντας μὲ τὸ θρόημά του τὴν προσοχή του, ἐκεῖ ποῦ πήγαινε νὰ συγκεντρωθεῖ στὸν πολυπόθητο στοχασμὸ τῆς εὐτυχίας πού του ξάνοιγεν ἡ εὐγενική του αὐταπάρνηση. Ἕνας κατάμαυρος σταυρὸς νεκρώσιμης ἀγγελίας, σὰ νὰ ξεφύτρωνε πελώριος ἀπὸ νιοσκαμμένο τάφο πέτρωσε μονομιᾶς τοὺς τρομαγμένους λογισμούς του, ἐνῶ τὰ μάτια του θολωμένα ποτίζανε μὲ τὰ κατάμαυρα σύννεφα φαρμακωμένης θλίψης τὴ σβυσμένη σκιὰ τῆς Ἀμάραντης.

Ἔλυων' ἡ καρδιά του στὸ βουρκωμένο θρῆνο, ποῦ ξεσποῦσε ἀνασκαλεύοντας τὰ ξεχασμένα ἡφαίστεια τῆς καρδιᾶς τοῦ ποιητῆ.

Χωρὶς νὰ ξέρει τί κάμνει, ντύθηκε μηχανικὰ κ' ἔτρεξε σὰν τρελλὸς, ἀκούγοντας νά τονε καλεῖ ἡ προστακτικὴ φωνὴ τοῦ ριζικοῦ του νὰ πιεῖ τὸ στερνὸ ποτῆρι τῆς φαρμακοποτίστρας Μοίρας του.

ΙΒ.'

Τὸ βαπόρι τόνε πρόσμενε νὰ φύγει. Μόλις μπαρκαρίστηκε ξεκίνησε μ' ἕνα βραχνὸ σφύριγμα, ποῦ ἀντιλάλησε παράτονα στὶς χιονισμένες κρυφοπληγὲς τῶν μολυβοσκέπαστων τρούλλων τοῦ χειμωνιασμένου Βυζαντίου.

Ἀγριεμμένη μάνιαζεν ἡ παγωμένη ἀνάσα τοῦ Γεννάρη.

Μπῆκε στὸ σαλόνι καὶ περιμαζώχτηκε σὲ μιὰ γωνιὰ μονάχος μὲ τὴν ταραχὴ τῆς ματωμένης καρδιᾶς του. Ἦταν ὁλομόναχος.

Ὁ πάταγος ὁ ἀλλόκοτος, ποὺ δέρνουνταν μὲ τὰ σιδερένια σπλάχνα τοῦ βαποριοῦ καὶ τὸ μούγκρισμα τοῦ ἀγριεμένου βοριᾶ, ποῦ κομμάτιαζε μὲ τὶς ἀφρισμένες του δαγκωματιὲς τὴ φρενιασμένη μαυρίλα τῆς θάλασσας, ἀντιλαλούσανε τρομακτικὰ μεσ' τὴν φοβισμένη σκιὰ τοῦ σαλονιοῦ, ποὺ ἀπελπισμένη ζητοῦσε καταφύγιο στὴν ἄστεγη ἐρημιὰ ποῦ νέκρωνε τὰ σωθικά του.

Τὸ σφύριγμα τοῦ βαποριοῦ, ἐγγίζοντας στὴν Πρώτη, τόνε ξύπνησεν ἀπὸ τὴ νάρκη ποῦ ἤτανε πνιγμένος ὁ νοῦς του.

Εἶδε τὴν ὥρα. Ἐννιάμισι.

Ἔξαλλος ξεσηκώθηκε τινάζοντας μὲ τρομάρα τὸ λήθαργο, ποὺ σὰν αὐτόματο τὸν εἶχε χαντακώσει στὰ δίκτυα παραλογιασμένης τηλεπάθειας.

Ἡ ἰδέα πως ἔπρεπε στὶς τρεῖς νὰ βρεθεῖ στὸ σπίτι τῆς Λήδας γιὰ τὸ γάμο, γιὰ τὸ γάμο του, σάλευε τοῦ νοῦ του τὰ θεμέλια.

Βούρκωσαν τὰ μάτια του στὰ δάκρυα κ' ἀπελπισμένος εἶδε νὰ ξεπροβάλλει μπροστά του τὸ φάντασμα τῆς σατανικῆς εἰρωνείας τοῦ γραφτοῦ, ξεσχίζοντας τὴν τελευταία στιγμὴ τὰ χρυσόπλεχτά του ὀνείρατα μὲ τὸν στεγνὸ ἀντίλαλο τοῦ σαρκαστικοῦ γέλοιου του.

Τὸ βαπόρι ξακολούθησε τὸ δρόμο του καὶ τὸ σιδερένιο βογγητὸ τῆς μηχανῆς ὑπόταξε σιγὰ-σιγὰ μὲ τὴ μονοτονία του τὸ ἀποκαμωμένο πνεῦμα τοῦ δυστυχῆ, περιμαζεύοντάς το σὲ μιὰν ἀποφασιστικιὰ στωϊκότητα.

Τοῦ φάνηκε τότε πώς τον ἐπλησίαζεν ἡ ἀναπόφευκτη στιγμὴ, ποῦ μὲ τόση πεποίθηση πρόσμενε· κ' ἔβλεπεν ὁλοφάνερά πως ὁ προορισμός του πήγαινε νὰ τελειώσει ἐδῶ κάτω. Στὸ ἑξῆς θὰ ζοῦσεν ἄσκοπα, σὰν περιττὸ ἐργαλεῖο, ἀνωφέλετο γιὰ κάθε σκοπὸ, ζώντας ἀναγκαστικὰ τὴν ἄχρηστη ζωὴ τῆς σκούριας.

Μὲ τὴ σκέψη αὐτὴ ἔννοιωθε νὰ βράζει μέσα του ἡ ταπεινωμένη ἀξιοπρέπεια τοῦ λογικοῦ ὄντος καὶ βαρειὲς κατάρες ξεστόμισε γιὰ τὴν τυραννικιὰ Τύχη, ποῦ μὲ τόση περιφρόνηση ἐξευτελίζει τὴν ἀδυναμία τῶν θυμάτων της.

Ἀ! Θά τ.ς ἔδινε τ' ἀνάλογο τῆς ἄτιμης· καὶ—μὰ τὴν ἀλήθεια – θἄβγαινε νικητής, γλυτόνοντας μιὰ γιὰ πάντα ἀπὸ τὰ βρόχια της.

ΙΓ'.

Βγῆκε στὴν Ἀντιγόνη μ' ἕνα-δυὸ ἐπιβάτες, ποῦ κουκουλωμένοι χαθήκανε τρέχοντας μέσ' τὸ πυκνὸ χιόνι ποῦ ἔπεφτε.

Τράβηξε κατὰ τὸ χωριὸ καὶ μπῆκε σ' ἕνα καφενεῖο γιὰ νὰ ζητήσει τὸ Σωτήρη τὸ βαρκάρη, ποῦ τὸ καλοκαῖρι μίσθωνε τὴ βάρκα του γιὰ τοὺς περιπάτους του μὲ τὴ Λήδα. Τὸ βαπόρι θὰ κινοῦσε γιὰ τὴν Πόλη

μόλις κατὰ τὶς δυὸ ἀπὸ τὴν Πρίγκηπο. Ἔπρεπε νὰ φύγει μὲ κάθε μέσο.

Τοῦ εἶπανέ πως ὁ Σωτήρης ἐκείτουνταν ἄρρωστος δεκαπέντε μέρες κι' ὅταν ἐζήτησε βάρκα γιὰ τὴν Πόλη οἱ καλοὶ ἀνθρῶποι τόνε κοιτάξανε παράξενα.

Βλέποντάς τον ὅμως νὰ παρακαλεῖ μὲ δάκρυα στὰ μάτια, τόνε συμπόνεσε κάποιος καί του ὑποσχέθηκε νά τονε πάει ἐκεῖνος μόλις θὰ σταματοῦσε τὸ χιόνι. Κάθησε κοντὰ στὸ παράθυρο, κοιτάζοντας τὴ μαυρισμένη τρεμούλα τῆς θάλασσας, ποὺ μούγκριζ' ἔξω θλιβερὰ μὲ τὸ χιονισμένο μαστίγωμα τοῦ θολωμένου καιροῦ. Τοῦ ἔφεραν τσάϊ καὶ τὸ πῆρε σιωπηλά, κοιτάζοντας κάθε λίγο τὴν ὥρα.

Πλησίαζε μεσημέρι κι ὁ καιρὸς δὲν ἔλεγε νὰ καλυτερέψει.

Ἀνήσυχος γύρισε νὰ δεῖ τὸ βαρκάρη. Ἐκεῖνος πόλι, τοῦ ἔγνεψε δείχνοντάς του τὸν καιρὸ καὶ βγῆκεν ἔξω κάμνοντας σχῆμά πως θὰ ξανάρχουνταν.

Ξανάπεσε τότε στὴ στωικιά του σιωπή, ἀφίνοντας τὸ νοῦ του νὰ κυλιέται σ' ἀόριστες σκέψεις.

ΙΔ'.

Ἀποκαμωμένος, κομματιαστὸς ὁ ἦχος τῆς καμπάνας, περνώντας μὲ κόπο ἀνάμεσ' ἀπ' τὰ παγωμένα βογγητὰ τῆς ἀτμόσφαιρας, θρηνοῦσε τῆς κόρης τὸν χαμό.

Ἔσφιξε τὰ δόντια του δαγκάνοντας τὴ θέλησή του καὶ μὲ σφιγμένους γρόθους καταπιάστηκε ἀπ' τὰ κουρελιασμένα ἀπομεινάρια τοῦ θάρρους του γιὰ νὰ μὴν πέσει στὰ νύχια τῆς συγκίνησης πού τονε τάραζε.

Ἡ ὥρα μιάμισι· κι ὁ καιρὸς ὁ ἴδιος. Τὄβλεπέ πως ἦταν ἀναγκασμένος νὰ καρτερέψει τὸ βαπόρι. Μάπελπισία χτύπησε τὸ μέτωπό του· κι ἄξαφνα, σὰ νὰ ξύπνησε μεσ' τὸ κεφάλι του, καμμιὰ ἔμπνευση, ἔτρεξε στὸ τηλεγραφεῖο· ἔστειλ' ἕνα μεγάλο τηλεγράφημα στοὺς γονεῖς του, παρακαλώντας τους νὰ μὴν ἀνησυχοῦνε, γιατὶ θὰ πήγαιν' ἄφευκτα. Τοὺς συνιστοῦσε μονάχα νὰ βροῦνε κάποια πρόφαση γιὰ νὰ παρηγορήσουνε τὴ Λήδα σὰν τύχαινε ν' ἀργήσει.

Ξαλαφρωμένος, χαρούμενος σχεδόν, βγῆκ' ἀπ' τὸ τηλεγραφεῖο· καὶ σὰ νὰ ἤτανε βέβαιός πως θὰ νικοῦσε τὴν ἀναποδιὰ τῆς τύχης, σκέφθηκε νὰ χρησιμοποιήσει τὸν καιρὸ πού του ἔμνησκε καὶ πῆγε νὰ ξουριστεῖ.

Τὸ κουρεῖο, ποῦ συνείθιζε νὰ πηγαίνει τὸ καλοκαῖρι, ἤτανε κλειστό. Θυμήθηκε τότε πως ὁ κουρέας ἦταν ἀδελφὸς τῆς Ἀμάραντης.

Ἡ ἀνάμνησή της, ποῦ τόσο πεισματικά τονε κυνηγοῦσε, τόνε ξαγρίεψεν αὐτὴ τὴ φορὰ καὶ μ' ἀπόφαση ἀντρίκια μπῆκε σ' ἄλλο κουρεῖο.

Ξαπλώθηκε στὴν πολυθρόνα μ' ἀνακούφιση καὶ παραδόθηκεν ὁλότελα στὴν ἀπόλαυση τῆς ἐλπίδας πως σὲ λίγο θὰ τέλειωνε τὸ μαρτύριό του.

Τὸ πνεῦμά του κουρασμένο, ἄφισ' ἐλεύθερη τὴν ὁρμή τους στὰ παρδαλὰ φτερουγίσματα τῆς φαντασίας του καὶ μέσ' τὰ σύννεφα τοῦ καπνοῦ, ποὺ γαλάζια χρωμάτιζαν τὴν ὅρασή του, ἀναπαράστησε τὴ λαχταριστὴ σκηνὴ τοῦ παραμυθιοῦ, ποὺ ἡ νεραϊδογέννητη κόρη παρουσιάσθηκε σὰν ὅραμα φέρνοντάς του τὴν ἀγάπη της τὴν πάναγνη, ποὺ λαμποκοποῦσε σὰν τὴ δροσούλα τῆς αὐγῆς πάνω στὸ παρθενικὸ τριαντάφυλλο τοῦ πρώτου φιλιοῦ της.

Μονάχη της χωρὶς νά τηνε καλέσει, τοῦ εἶχε πέσει ἀπὸ τὰ οὐράνια ἡ εὐτυχία, σὰν ἀποκάλυψη καί τηνε κράτησε ὅπως κρατεῖ κανεὶς τὸν πρῶτο λαχνὸ, πού του στέλνει ἡ Τύχη. Γραφτό του ἤτανε. Ἤτανε θέλημα τῆς Μοίρας νὰ σμίξει τὴ ζωή του μὲ τῆς Λήδας τὴν ἀγάπη.

Χαμογελώντας σκιρτοῦσε μὲ τὸ γαργάλισμα τῶν ἐλπίδων, ποὺ ξεσήκωναν τὶς λαχτάρες τὶς φοβισμένες τῆς εὐκολόπιστης ψυχῆς του, ὀχυρόνοντας μέσα σ' ἕνα θεόρατο φρούριο χιμαιρικῶν πεποιθήσεων τὸ ἄνανδρο θάρρος του, ποὺ τόσους καημοὺς τοῦ προξενοῦσε μὲ τὶς ἀπότομες λιποταξίες του.

(Ἀκολουθεῖ τὸ τέλος) *Ἠρ. Πίντζας.*

ΠΑΡΑΞΕΝΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΘΑΝΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΗΔΟΝΗ

Ἕνα τρεμούλιασμα στὰ χέρια. Μιὰ νεκρικὴ χλωμάδα στὸ πρόσωπο.

Τοῦ Ἴλμα τὸ λαμπαδέριο σῶμα λυγοῦσε σὰν ἀγιοκέρι καὶ τὰ μαῦρα καὶ φωτοβόλα μάτια σκοτείνιαζε ἡ ὁμίχλη τοῦ πόνου.

— Ἴλμα τί ἔχεις ;

— Σώπαινε...

Ἕνα ρυτιδωμένο καὶ πονετικὸ χέρι, χαΐδεψε τὰ μαῦρα μαλλιὰ ποῦ πέφτανε μακριὰ στοὺς παγωμένους κροτάφους.

— Ἴλμα, παιδί μου... ἀκούστηκε παρηγορητικὴ ἡ φωνὴ τῆς μάνας.

— Σώπαινε...

Κίτρινες ἀναλαμπὲς ἀνάπεμπαν τὰ κεριὰ καὶ τὸ χλωμὸ φῶς τους ἔκαμνε βαθύτερες τὶς σκιὲς μέσα στὸ κομψὸ σαλόνι.

— Νὰ ἡσυχάσῃς... νὰ ξεκουραστῇς...

Ἡ φωνή της γινόταν παρακλητική, κλαψιάρικη.

— Σώπαινε...

Ἠγιόταν οἱ λυγμοί του μέσα στὰ μεταξωτὰ μαξιλάρια καὶ τὸ ἀναφιλητὸ τὸν ξεπέταε ὁλόκληρο. Ἡ γριὰ μυρολογοῦσε.

— *Τὸ παιδί μου τὸ ἔφαγε ὁ καημός... καταραμένη νἆναι ἡ ὥρα κ' ἡ στιγμή.*

Παντοῦ μουντά. Μαῦρες λιτανεῖες, σχήματα παράδοξα χοροπηδοῦσαν, χανόντανε, ξαναφαινόντανε στοὺς τοίχους ἀπὸ τὴν λάμψη καὶ ἀπὸ τὰ χοροπηδητὰ τῶν νηοταλέων κεριῶν ποῦ ἀνάπεμπαν πένθιμες φλόγες...

— *Μαύρη πέτρα νὰ τοὺς φάῃ...*

— *Σώπαινε...*

Οἱ λυγμοὶ παύσαν. Τὸ κερένιο πρόσωπο ποῦ ὁ πόνος εἶχε σφραγίσει μὲ ἀνεξάλειπτη βούλα, φανερώθηκε ἀνάμεσα στοὺς μουντοὺς μπεντέδες.

— *Ὤ! τὸ παιδάκι μου, μοῦ τὸ φάγανε ὁλοζώντανο... ἀκούστηκε σπαρακτικὴ ἡ φωνὴ τῆς γριᾶς.*

Καὶ τὰ χέρια της σφίγγανε μὲ παραφορὰ τὸ ἀδυνατισμένο κεφάλι.

— *Νὰ τὴν ξεχάσῃς ἀφοῦ σὲ γέλασε. Νὰ βρῇς ἄλλη. Σὲ τυραννοῦσε χρόνια. Νὰ τὴν ξεχάσῃς.*

— *Θὰ τὴν ξεχάσω... Ἀπόψε...*

Ἕνα χαρωπὸ φῶς φανερώθηκε μέσα στὰ σβυσμένα τῆς γριᾶς μάτια.

— *Νὰ τὴν ξεχάσῃς... κορίτσια γιὰ σένα... ἕνα σωρό... παιδί μου...*

Ἕνα φιλὶ ζέστανε τὸ παγωμένο μέτωπο κἕνα δάκρυο κύλισε ἀπὸ τὰ μάτια τῆς μάνας.

— *Τὸ παιδάκι μου... μικρό μου...*

Τὰ κοκκαλιάρικα χέρια σφίγγανε τὸ λαιμό, τὸ πρόσωπο, χαϊδεύανε τὰ μαλλιά, τὰ ψηλαφούσανε...

— *Παιδάκι μου...*

Σβοῦσαν ἕνα, ἕνα τὰ κεριὰ κ' οἱ καπνοὶ μεγαλήτεροι, οἱ φλόγες ὑψηλότερες, ἀγωνιούσανε στὰ ἀσημένια καντιλέρια. Στὴν ἀγριάδα ποῦ ἁπλονόταν ὁλόγυρα, ἡ φωνὴ τοῦ Ἴλμα ὑψονόταν ὑπόκωφη μέσα ἀπὸ τὰ στήθια τῆς μάνας ποῦ ξεκουραζόταν τὸ ἀδύνατο κεφάλι.

— *Θὰ τὴν ξεχάσω... θὰ τὴν ξεχάσω...*

* * *

— *Ἔτσι, ἔτσι σφικτά. Τὸ στόμα σου... ἀκόμα, ἀκόμα...*

Φευγαλέα ἐκεῖ μέσα ὅλα. Σώματα γυμνὰ ποῦ καῖαν ἀπὸ λαχτάρα· μάτια λάγνα. Ἡ Ἡδονὴ χυμένη σὲ σάρκα σπαρταριστή. Χείμαρρος μεθυσιοῦ ποῦ προστάτευε ἡ θεὰ Ἀφροδίτη καὶ παραφύλαγε ὁ Θάνατος...

Μιά, μιά, ὀδαλίσκες πηγαινοερχότανε μὲ ρυθμικὸ περπάτημα. Στὰ μισόγυμνα κορμιά τους ἡ ζωὴ ἔσφιζε σὲ δυνατοὺς χυμούς. Καὶ οἱ παραλυμένοι ἐδῶ μέσα ἐρχόντανε νὰ βροῦν τὴν εὐτυχία καὶ τὸ θάνατο.

— *Ἔτσι, ἔτσι σφιγκτά. Τὸ στόμα σου... ἀκόμα ἀκόμα...*

Ὑψονόταν καὶ χανότανε στὴν ἀτέλειωτη καὶ μυθικὴ σάλα ἡ τρεμουλιαστὴ φωνὴ τοῦ Ἴλμα.

— *Φασουλίκο μου... μπεμπέκο μου... χά, χά, χά! Τί ἀστεῖος ποῦ εἶσαι...*

— *Ἀκόμα...*

Λυγωμένα μάτια ποὺ τὸν κοιτάζανε μὲ ἀναίδεια. Ὁλόγυμνο κορμὶ ποῦ τὸ μεθοῦσε ἡ μυρωδιὰ τῆς σάρκας καὶ τοῦ κρασιοῦ.

— *Ἐδῶ, φέρτε, ἐγὼ κερνῶ. Ζήτω ἡ Κλεοπάτρα! Ἐβίβα! Τὸ γέλοιο τοῦ Ἴλμα γέμιζε τὴ σάλα. Καγχασμοὶ τάραζαν τὴν ἡσυχία καὶ ἀνακατονότανε μὲ τοὺς ἀναστεναγμούς, μὲ τὰ φιλιά, τὰ χτυπήματα τῶν ποτηριῶν...*

— *Ἐβίβα!...*

Τὰ ἠλεκτρικὰ τύφλωναν.

— *Ζήτω ὁ Ἴλμας!*

— *Ζήτω ω ω ω!*

— *Χά! χά! χα χα α α α... ἀκουότανε σιγανὸ, σπαρταριστὸ τὸ γέλοιο τῆς Κλεοπάτρας.*

Τὰ χέρια τοῦ Ἴλμα σφίγγαν τὴ μέση της.

— *Μὲ πονεῖς, κάτσε φρόνιμα... τρελλόπαιδο...*

Καὶ τὰ χέρια της παίζοντας κτυποῦσαν τὸ πρόσωπό του...

Οἱ κρυσταλλένιοι καθρέφτες καθρεφτίζανε συμπλέγματα ἄσημα κι' ὁ ἀέρας μολύνοταν ἀπὸ βακχικὰ τραγούδια...

* * *

— *Θὰ πεθάνῃς... φτάνει.*

Ἕνα σῶμα σπαρταριστὸ μπροστά του τόνε σάρκαζε.

— *Ἀκόμα... ἀκόμα...*

Ἀκουότανε στὴν ἔρημη σάλα παρακλητικὴ ἡ φωνὴ τοῦ Ἴλμα.

— *Εἶσαι βλάκας... πήγαινε νὰ κοιμηθῇς...*

— *Ἀκόμα... ἀκόμα...*

Μισόγυμνες γυναῖκες, μὲ λάγια μάτια βαμμένα, συγύριζαν.

Ὁ κατνὸς ποῦ βγάζαν οἱ λεβάντες καίγοντας σὲ ἀσημένια θυμιατά, ἀνέβαινε ἀκίνητος στὸ ταβάνι, θυσία στὸ βωμὸ τοῦ Βάκχου καὶ τῆς Ἀφροδίτης.

— *Κλεοπάτρα μου... βγῆκε ἕνα μουγκρητὸ ἀπὸ τ' ἀφρισμένα χείλια ποῦ φαρμάκωσε τὸ πιοτὶ κι' ὁ σπαραγμός...*

— *Θὰ πεθάνῃς, βλάκα...*

— *Ἀκόμα... κάποιος ἦχος ἀσθενικὸς τάραξε τὸ φροῦ φροῦ τῶν μεταξωτῶν. . . . . .*

. . . . . .

Ἡ ἡσυχία ποῦ πλάκωσε δὲν ἄφινε ν' ἀκούονται παρὰ μόνον, ἀναστεναγμοί, κ' οἱ καθρέφτες ἀντικατώπτριζαν ἕνα ἀκίνητο σύμπλεγμα καὶ σκιὲς θεραπαινίδων ποῦ χανόταν περπατῶντας ρυθμικὰ σὲ ἀτέλειωτα βάθη μεταξωτῶν καὶ βελούδων...

Αὔγουστος **Πέτρος Νεβάδας.**

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΟΥ ΛΙΘΙΟΥ ΧΙΟΥ

(ἀνέκδοτα)

Οἱ Κουρσάροι.

Παναγιὰ Βατούσαινα ποῦ στέκεσαι στὰ ὄρη,
Ἤρταν καὶ σὲ κουρσέψανε τῶν καραβιῶν οἱ Μῶροι.
Πῶς δὲν τοὺς ἐκοντάρευες νὰ πᾶν κονταρεμένοι,
Μόνο τοὺς ἐκαμάρωνες καὶ πᾶν καμαρωμένοι.

Ἡ κοπέλα.

Κάτω στοῦ παπᾶ τὴ βρύση
Πᾶ ἡ κόρη νὰ γιομίσῃ,
Πᾶ ἀγᾶς νὰ τὴ φιλήσῃ.
—«Σύρε, κόρη, τὴ σαγιά σου
μὴ μαγαριστῇ ἡ ποδιά σου».
—«Κι' ἂ μαγαριστῇ ἡ ποδιά μου
τί σὲ κόφτει σέν' ἀγᾶ μου;»
«Κόφτει με καὶ πασχγιέρω
Ἂ χηρέψῃς νὰ σὲ πάρω».
—«Κάλλια νὰ σὲ φᾶ τὸ φίδι
Παρ' αὐτὸ πούπες νὰ γίνῃ».

Ἡ σκοτωμένη.

—Βρὲ Μανώλη, βρὲ λεβέντη, βρὲ καλόν παιδί,
Ὤμορφη γυναῖκαν πῶχεις ρούσιαν καὶ ξαθή.
—Ποῦ τὴν ηὗρες, ποῦ τὴ ξέρεις, βρὲ γιανίτσαρε;
—Μὲς στὸν σκιρμπαξὲ τὴν εἶδα καὶ σεριάνιζε,
Πασουμᾶ φακιόλι φόρειε, κεντητὸ βρακί.
Ὁ Μανώλης μεθυσμένος καὶ τὸ πίστεψ' ὁ καμένος
Τὸ βραδὶ πάει στὸ σπίτι καὶ τὴ σκότωσε.
Τὸ ταχὺ σὰν ἐσηκώθη τὸ μετάνοιωσε.
—Σήκω πάτια, σήκω χῆνα, σήκω λεμονιᾶς κλαδί·
Νὰ σὲ δισοῦν τὰ παλληκάρια νὰ μαραίνονται,
Νὰ σὲ δῶ κ' ἐγὼ ὁ καμένος καὶ νὰ χαίρομαι.

Ἡ θολωποταμούσαινα.

Μιὰ θολοποταμούσαινα, μιὰ μυλωνᾶ γυναῖκα.
Μετάξιν κλώθει κι' ἀνελεῖ σύρμαν τὸ μασουρίζει,
Στοὺς οὐρανοὺς τὸ διάζετο, στοὺς κάμπους τό τυλίζει,
Εἰς τοὺς ἀφροὺς τῆς θάλασσας πᾶ τὸ περαματίσῃ.
Καὶ τὸ παιδὶν τὴν ἀρωτᾶ: Μάνα κ' εἶνταν ποῦ κάμνεις;
—Ἐσὸν γιέ μου, ποκάμισον καὶ τοῦ κυροῦ σου ζώνη
Καὶ τοῦ μικροῦ μας τοῦ παιδιοῦ μικρὸν ποκαμισάκι·
Ἔβγαλλε τὸ λαζάκιν της, ἤσφαξεν τὸ παιδίν της
Τὸ σηκωτάκιν του ἤβγαλε τοῦ μάγειρα τὸ πάει
Κ' ἐφτὰ νεράκια τὄπλυνεν, τὸ αἷμα δὲ σταλάρζει.
Κι' ὁ ἄντρας της τὴν ἀρωτᾶ: Καὶ ποῦναι τὸ παιδί μου;
—Κάτσε νὰ φᾶς, κάτσε νὰ πιῇς, κάστε νὰ τραγουδήσῃς.
Κι' ὅπου καὶ ἂν εἶν' καὶ τὸ παιδί, τώρα, τώρα πλακόνει.
—Ἂν εἶσαι σκύλλος φάγε με κι' ὀχτρὸς μαγάρισέ με,
Ἂν εἶσ' ἐσὺ πατέρας μου, σκύψε καὶ φίλησέ με.

Ἐκ τῆς Συλλογῆς **Γ. Σφακιανοῦ**

ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ

Εἶναι κολὴ κ' ἡ προξενιά, μ' ἀγάπησε καὶ πάρε.

—

Γέρο, τὴ νιὰ μὴν τὴν ξυπνᾶς, σκέψου τί θὰ τὴν κάμῃς.

—

Τρίζουν τὰ ξύλα τοῦ σκεποῦ; τὸ βουλιαγμὸ καρτέρα.

Ἐκ τῆς συλλογῆς **Θ. Κατραπάνης.**

ΟΙ ΑΦΟΡΙΣΜΟΙ ΤΟΥ ΝΙΤΣΕ

4

Ἡ βαθειὰ στείρωση τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος. Δὲν ἔχω ποτὲ συναντήσει ἄνθρωπο ποῦ νὰ ἔφερεν ἀληθινὰ ἕνα καινούριο ἰδεῶδες. Εἶναι ὁ χαρακτῆρας τῆς Γερμανικῆς μουσικῆς, ποῦ μ' ἔκανε πιὸ πολὺ νὰ ***ἐλπίζω.*** Ἕνας ***τύπος πιὸ δυνατὸς*** ὅπου θὰ δένονταν συνθετικὰ οἱ δυνάμεις μας—αὐτὴ εἶταν ἡ δοξασία μου.

Πρωτοθωρῶντας τα ὅλα εἶναι παρακμή. Πρέπει νὰ διευθύνουμε τὴν καταστροφὴ μὲ ἕναν τέτοιο τρόπο, ποῦ νὰ κάνῃ δυνατήν, γιὰ τοὺς πιὸ δυνατούς, μία καινούρια μορφὴ ὕπαρξης.

5

Ἡ ἠθικὴ διάλυση φέρνει, στὶς πρακτικὲς συνέπειές της, στὸν ἀτομικὸ ἄνθρωπο, ἐπίσης καὶ στὴ διαίρεση τοῦ ἀτόμου σὲ πολλαπλότητες — κυμάτισμα ἀπόλυτο.

Γι' αὐτό, περισσότερο παρὰ ποτέ, ἕνας σκοπὸς εἶναι ἀναγκαῖος καὶ μία ἀγάπη, μία ***καινούρια*** ἀγάπη.

6

«Ὅσον καιρὸ ἡ ἠθική σας κρέμονταν ἐπάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι μου, ἀνάπνεα σὰν κἄποιος ποῦ πνίγεται.

Ἀπὸ τότε χρειάσθηκε νὰ στραγγαλίσω τὸ φεῖδι αὐτό. Ἤθελα νὰ ζήσω, γι' αὐτὸ ἤθελα νὰ πεθάνω».

7

Ἐνόσῳ θὰ πρέπῃ νὰ ἐνεργῇ ἀκόμη κανείς, δηλαδὴ ἐνόσῳ θὰ κυβερνᾶ, δὲν θὰ ὑπάρχῃ ἀκόμα σύνθεση (ἢ ***ἐξάλειψη*** τοῦ ἠθικοῦ ἀνθρώπου). ***Νὰ μὴν μπορῇ νὰ κάνῃ κανεὶς ἀλλοιώτικα.*** Τὰ ἔνοτικτα καὶ τὸ λογικὸ ποῦ κυβερνᾷ δὲν μποροῦν ἀλλοιῶς νὰ πᾶνε παρὰ πέρα ἀπὸ τὸ σκοπό· Ν' ἀπολαβαίνῃς τὸν ἑαυτό σου στὴ δράση

8

Ὅλοι τους δὲν θέλουν νὰ κουβαλοῦν τὸ φορτίο ἐκείνου ποῦ δὲν διατάζεται· κάνουν ὅμως τὸ πιὸ δύσκολο πρᾶγμα ὅταν τοὺς τὸ διατάζεις.

Δ. Παλάσας

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ

Σὲ κάποιον ἑλλανοδίκη δραματικοῦ ἀγῶνος.

Ἐσύ, π' ἀπὸ τὰ χέρια σου δὲ βγῆκε οὔτ' ἕνα δρᾶμα σῶο,
γιατὶ παντοῦ μιὰ ὑπογραμμὴ ἔτυχε νἆναι ξεχασμένη,
πές μου καὶ τοῦτο: ὅταν σοῦ ποῦν, μὲ τὸ συμπάθιο, ποῦσαι ζῷο,
τὸ θέλεις σκέτο να στὸ ποῦν, γιὰ μ' ***ὑπογεγραμμένη;***

Ὅμηρος Μπεκές.

ΓΝΩΜΑΙ ΚΑΙ ΙΔΕΑΙ

Οἱ λόγιοί μας.

Ὁ Ἐξεταστής. Πῶς βλέπετε τὴν πορείαν τοῦ δράματός μας;

Ὁ Παρατηρητής. Τὸ δρᾶμα εἰς τὴν πόλιν μας δὲν ἐκαλλιεργήθη ἀκόμη σοβαρῶς. Καὶ εἰς αὐτὴν ἀκόμη τὴν Ἑλλάδα εὑρίσκεται εἰς τὰ σπάργανα. Ὕστερα ἀπὸ τὰς ἑκατοντάδας τῶν τραγωδιῶν, δραμάτων καὶ κωμῳδιῶν, ποῦ ἐγεννήθησαν κατὰ τὰ μέσα καὶ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος καὶ ποῦ δὲν ἦσαν τίποτε ἄλλο παρὰ θεματογραφίαι, ἐφάνη εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ αἰῶνος αὐτοῦ κάποιος σπινθὴρ μὲ τὰ ἔργα τοῦ Χόρν, τοῦ Χρηστομάνου, τοῦ Μελᾶ, ὁ ὁποῖος σπινθὴρ ὑπόσχεται καὶ θὰ εἴμεθα βέβαιοι ὅτι ταχέως θὰ εἴχομεν λαμπρὰν δραματικὴν ἐργασίαν. ἐὰν δὲν ἐβλέπομεν τὸ ἀθηναϊκὸν κοινὸν νὰ ἐνθουσιάζεται μὲ τὰ μετριώτατα δημιουργήματα τοῦ Ξενοπούλου, τοῦ Τσοκοπούλου καὶ ὅλης τῆς ἄλλης βιομηχανικῆς σειρᾶς τῶν Ἀθηναίων δραματογράφων. Πῶς θέλετε λοιπὸν νὰ ἔχωμεν ἐδῶ καλὴν παραγωγήν. Τὸν δρόμον ποῦ ἔλαβον οἱ ὀλίγοι γράφαντες δράματα εἰς τὴν πόλιν μας, εἶναι τοιοῦτος, ὥστε δὲν μᾶς δίδει τὴν ἐλπίδα ὅτι ταχέως θὰ δημιουργηθοῦν ἀξιόλογα ἔργα.

Ὁ Ἐξετ. Καὶ ὅμως ὑπάρχει κάποια κίνησις. Εἰς τοὺς δραματικοὺς διαγωνισμοὺς τοῦ Συλλόγου ἐστάλησαν τόσα δράματα.

Ὁ Παρ. Καὶ ἠμποροῦν νὰ σταλοῦν ἀκόμη πολλά, ἀλλ' αὐτὰ δὲν ἠμπορεῖ νὰ λογαριασθοῦν ὡς παραγωγὴ δραματική. Ἐκ τῶν λαβόντων μέρος εἰς τοὺς διαγωνισμοὺς αὐτοὺς πόσοι εἶναι οἱ λόγιοι; Τοῦτο στραβὰ κουτσὰ ἀπεδείχθη ἀπὸ τὰς ἐκθέσεις τῶν εἰσηγητῶν.

Ὁ Ἐξετ. Πῶς κρίνετε τὸν κ. Φυτίλη;

Ὁ Παρ Εἶναι ἕνας διακεκριμένος λόγιος, ὁ ὁποῖος προσεπάθησε νὰ κάμῃ κάτι, σοβαρῶς ὅμως δὲν ἐπέτυχε. Οἱ χαρακτῆρές του εἶναι ἀμελέτητοι καὶ ἀπελέκητοι, πολλὰς φορὰς γρονθοκοποῦνται μὲ τὸν ἑαυτόν των, δὲν ἔχουν τὴν πρέπουσαν ὁμογένειαν. Θαρρεῖ κανεὶς πῶς ὁ Φυτίλης ἠθέλησε νὰ κατασκευάσῃ μωσαϊκὰ ἀπὸ διάφορα αἰσθήματα, ἀπὸ διαφόρους ἰδιοσυγκρασίας, ἀπὸ διάφορον αἷμα. Αἱ ὑποθέσεις του εἶναι καλαί, ἀλλ' αἱ θεωρίαι του πίπτουν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς. Οὔτε μὲ τὴν θεωρίαν τοῦ «Δίχως ἀκρογιάλι» μᾶς λέγει μίαν ἀλήθειαν, οὔτε μὲ τὴν τῆς «Νίτσας» μᾶς παρουσιάζει τίποτε ὑγιές. Τὸ τελειότερόν του ἔργον εἶναι τὸ «Χτισμένο στὸν ἄμμο», ὅσον καὶ ἂν βιάζεται ὁ συγγραφεὺς νὰ καταρρίψῃ μίαν κοινωνικὴν ἀρχήν, πολὺ ριζωμένην εἰς τὴν κοινωνίαν τὴν ἰδικήν μας καὶ ἀκόμη εἰς ὅλας τὰς κοινωνίας τοῦ κόσμου. Τὴν ἀρχὴν τοῦ γάμου. Ἐν τούτοις ὁ κ. Φυτίλης εἶναι ἕνας ἀπὸ τοὺς λογίους μας ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι εἰργάσθησαν μὲ καλὴν θέλησιν καὶ προσεπάθησαν μὲ τὰ δυνατά τους νὰ ἀνυψώσουν τὴν φιλολογίαν μας. Εἰς κριτικὰς δὲ γραφείσας καὶ ἐδῶ καὶ εἰς τὰς Ἀθήνας ἐπηνέθη ἀρκετὰ τὸ ἔργον του, τὸ ὁποῖον ἂν εἰς ποιότητα δὲν ἀνέρχεται εἰς ζηλευτὸν σημεῖον, εἶναι ὅμως κάτι εἰς ποσότητα. Εἶμαι τῆς γνώμης ὅτι ἂν ὁ κ. Φυτίλης ἐπιχειροῦσε νὰ γράψῃ ἕνα δρᾶμα ***δμαλόν,*** βασισμένον εἰς τὴν ζωήν μας καὶ εἰλημμένον ἀπὸ αὐτήν, χωρὶς νὰ ἐπηρεασθῇ ἀπὸ τολμηρὰς φιλοσοφικὰς θεωρίας, θὰ ἐπετύγχανε. Πρὸ πάντων πρέπει νὰ προσέξῃ εἰς τὴν ἀλήθειαν τῶν χαρακτήρων.

Ὁ Ἐξετ. Ὁ κ. Φυτίλης ἔγραψε καὶ ποιήματα.

Ὁ Παρ. Τὰ ὁποῖα ἠμπορῶ νὰ σᾶς βεβαιώσω, δὲν εἶναι παρὰ μόνον μέτρια. Καὶ εἰς αὐτὰ πολλὰς φορὰς ἔδωσε μίαν φιλοσοφικὴν πνοήν, ἡ ὁποία δὲν ἠμποροῦσε παρὰ νὰ φέρῃ εἰς ἀποτυχίαν.

Ὁ Ἐξετ. Ὡς διηγηματογράφον;

Ὁ Παρ. Τὸν κρίνω καλήτερον καὶ τοῦ δραματογράφου καὶ τοῦ ποιητοῦ. Ἔχει γράψει ὀλίγα δυστυχῶς διηγήματα, τὰ ὁποῖα τιμοῦν καὶ τὸν συγγραφέα των καὶ τὴν μικράν μας φιλολογίαν. Διακρίνονται διὰ τὰς ὡραίας ὑποθέσεις των καὶ διὰ τὴν ἐπιγραματικήν των φράσιν. Ἡ τέχνη των εἶναι ὑγιὴς καὶ περικλείει μέσα της ἕνα δυνατὸν ἀτομισμόν. Ἀλλ' ὡς θὰ ξεύρετε, ὁ κ. Φυτίλης δὲν ἔδρασε μόνον ὡς συγγραφεὺς εἰς τὴν πόλιν μας. Μιὰ φορά, στὰ 1907 θαρρῶ, μαζὶ μὲ ἄλλους λογίους, τὸν Δ. Φωτεινό, Ροντάκη, Ἀκροθαλασσίτη Γεωργιάδη καὶ τὸν Πανταζῆ, εἶχε ἱδρύσει ἕνα λογοτεχνικὸν σωματεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον προσῆλθον ὡς μέλη καὶ ὁ Ἀγ. Σημηριώτης, ὁ Μελαχρινός, ὁ Ἀμουργιανὸς καὶ ἡ κ. Σοφία Σπανούδη. Τὸ σωματεῖον αὐτὸ ποῦ ἐτύπωσε καὶ καταστατικὸν εἶχεν ὡς σκοπὸν τὴν ἐξάπλωσιν τῆς φιλολογίας καὶ τὴν ἀνάδειξιν αὐτῆς. Διότι τὰ μέλη τῆς Τέχνης— αὐτὸς ἦτο ὁ τίτλος τοῦ σωματείου — ἐνόμιζαν ὅτι εἰς ἕνα ἔθνος ὅσον διαδίδεται καὶ μεγαλύνεται ἡ λογοτεχνία, τόσον καὶ τὸ ἔθνος τοῦτο κρατύνεται. Ὁ σκοπὸς λοιπὸν ἦτο φιλολογικὸς καὶ ἐθνικός. Ἡ ἕνωσις τῆς Γερμανίας ὀφείλεται εἰς τὸν Γκαῖτε, τὸν Σίλλερ καὶ τοὺς λοιποὺς ποιητάς, καθὼς εἶπέ ποτε ὁ κ. Ψυχάρης.

Ὁ Ἐξετ.—Ἀναφέρατε τὸ ὄνομα τοῦ κ. Ψυχάρη καὶ ἐνεθυμήθην ὅτι εἰς τὸν πέμπτον τόμον τῶν «Ρόδων καὶ Μήλων» ὁ διαπρεπὴς γλωσσολόγος καταφέρεται ἐναντίον τῆς Τέχνης.

Ὁ Παρ.—Τὸ ἐνθυμοῦμαι. Εἰς τὸ ζήτημα τῆς γλώσσης ἀμφιβολία δὲν χωρεῖ ὅτι ὁ κ. Ψυχάρης εἶχε τὸ δίκαιον πρὸς τὸ μέρος του, ἀλλ' εἰς ἕνα σημεῖον ἀπατᾶται πέρα ὡς πέρα. Ἐχαρακτήρισε τὸ σωματεῖον, τοῦ ὁποίου πρόεδρος ἦτο ὁ κ. Φυτίλης ὡς ἱδρυθὲν ἐπίτηδες διὰ νὰ ἀντιπολιτευθῇ τὸ Ἀδελφᾶτον, τοῦ ὁποίου πρόεδρος ἦτο ὁ κ. Φωτιάδης. Αὐτὸ δὲν εἶναι ἀλήθεια. Ἀπόδειξις ὅτι εἰς τὴν Τέχνην ὑπῆρχε καὶ ἕνα μέλος, τὸ ὁποῖον ἦτο καὶ μέλος τοῦ Ἀδελφάτου. Ἐκτὸς τούτου τοῦ Ἀδελφάτου ὁ σκοπὸς ἦτο καθαρὸς γλωσσικὸς καὶ αἱ ἐνέργειαί του ἐξετείνοντο ἐπὶ γλωσσικοῦ ἐδάφους, ἐνῷ ὁ σκοπὸς τῆς Τέχνης ἦτο καθαρῶς λογοτεχνικός. Δὲν ἦτο πραγματικῶς σωματεῖον, ἀλλ' ἕνας ὅμιλος λογίων, οἱ ὁποῖοι ἐσυνάζοντο κάθε Πέμπτην εἰς τὸ σαλόνι τοῦ κ. Φυτίλη καὶ ἀνεγίνωσκον τὰ δημιουργήματά των καὶ συνεζήτουν ἐπὶ φιλολογικῶν καὶ φιλοσοφικῶν θεμάτων. Ἐκεῖ εἰς τὸ ὡραῖον σαλόνι τοῦ κ. Φυτίλη ἀνέγνωσε ποιήματα ὁ Α· Σημηριώτης, στίχους ἀπὸ τὰς «Παραλλαγὰς» ὁ Πορφυρογέννητος, ὁ Ἀκροθαλασσίτης διηγήματα ὁ Ροντάκης, ὁ Φωτεινός, ὁ Γεωργιάδης, μίαν κωμωδίαν, «Τὸ παλιάμπελο» καὶ ἕνα δρᾶμα ὁ κ. Φυτίλης, τὰ ὁποῖα ὅλα σχεδὸν κατόπιν ἐδημοσιεύθησαν καὶ πολλὰ ἐξ αὐτῶν ἐκρίθησαν ὡς ἔργα τέχνης.

Ὁ Ἐξετ.—Καὶ τὸ σωματεῖον αὐτὸ διελύθη;

Ὁ Παρ.—Διελύθη σιωπηλῶς, τὰ μέλη του δηλαδὴ δὲν συνέρχονται πλέον. Αὐτὴ εἶναι ἡ τύχη ὅλων τῶν ὡραίων ἔργων ποῦ γεννῶνται εἰς τὴν ἄμουσον αὐτὴν πόλιν.

Ὁ Ἐξετ.—Ὁ κ. Λυμπουσάκης δὲν ἔκαμε τίποτε;

Ὁ Παρ.—Τὸ δραμά του «Τὸ τίμιο σπίτι» ἐκρίθη ὡς ἀτυχές. Τὰ διηγήματά του βέβαια εὑρίσκονται εἰς καλήτερον ἔδαφος, ἐντούτοις καὶ αὐτὰ δὲν ἠμποροῦν νὰ ὀνομασθοῦν ἔργα τέχνης. Αὐτὸ ὅμως δὲν θὰ εἴπῃ ὅτι ὁ κ. Λυμπουσάκης δὲν ἠμπορεῖ αὔριον νὰ μᾶς παρουσιάσῃ διαμαντάκια. Τὰ διαμάντια βγαίνουν μέσα ἀπὸ τὰ χώματα καὶ τὰς πέτρας.

Ὁ Ἐξετ.—Καὶ ὁ Γεωργιάδης ἔκαμε ἕνα δρᾶμα, τὸ ὁποῖον ἐδημοσίευσε πρὸ πενταετίας εἰς τὸν «Νουμᾶ» Φέρει τὸν τίτλον νομίζω «Κάτω ἀπ' τὴν ὄψη».

Ὁ Παρ.—Τὸ ἐνθυμοῦμαι. Ὁ κ. Ψυχάρης εἰς μίαν σημείωσιν τῶν «Ρόδων καὶ Μήλων» τὸ ὠνόμασε «ὡραῖον ἔργον». Καὶ ἄλλοι τὸ ἔκριναν εὐνοϊκῶς. Κατ' ἐμὲ ἔχει κάποιαν ἀξίαν ριχμένη ἐδῶ καὶ ἐκεῖ. Πολλὰς ἀληθείας συναντᾷ ὁ ἀναγνώστης συχνά, ἡ θεωρία του μάλιστα, ἡ ὁποία εἶναι καὶ ἡ βάσις τοῦ ἔργου εἶναι πολλὴ ὀρθή. Ἐν τούτοις ὡς σύνολον πίπτει. Ἄλλως τε καὶ ὁ ἴδιος ὁ Γεωργιάδης, τὸ ἀπεκήρυξεν ἤδη.

Ὁ Ἐξετ.—Ὁ κ. Καλεύρας;

Ὁ Παρ.—Ὁ κ. Καλεύρας καθὼς καὶ μερικοὶ ἀκόμη ἄλλοι, ἐπεχείρησαν νὰ γράψουν δράματα, εἶχον δηλ. τὴν καλὴν θέλησιν. Δὲν πταίουν αὐτοὶ ἐὰν δὲν ἐπέτυχαν. Μήπως ὅλοι ἐπιτυγχάνουν;

Γιάννος Γαρμπῆς.

ΙΔΙΚΑ ΜΑΣ ΚΑΙ ΞΕΝΑ

«ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΗΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ»

Εἰς ἕνα δυνατὸ πρόλογο τοῦ νέου του ἔργου «Ἐπισκόπησις τῆς πνευματικῆς Εὐρώπης», ὁ κ. Ἀλμπὲρ Ρέτζιο ξεχωρίζει τὰς διαφόρους φιλολογικὰς σχολὰς καὶ παραδέχεται ὅτι μόνον οἱ πολὺ μεγάλοι συγγραφεῖς ὅπως ὁ Ὅμηρος, ὁ Βιργίλιος, ὁ Δάντης, ὁ Σερβαντές, ὁ Γκαῖτε, ὁ Μπαρρὲς δὲν ἀνήκουν εἰς καμμίαν, διότι τὸ ἔργον των δὲν ἔχει ὅρια καὶ εἶναι αὐτή αὕτη ἡ ἐνσάρκωσις τῆς ζωῆς.

Ὁ κ. Ρέτζιο ὁμιλεῖ ἔπειτα εὐφήμως περὶ τοῦ λεπτοῦ καὶ μὲ μεγάλη πνοὴ ἔργου τοῦ Μεχλιὸρ δὲ Βογκέ, περὶ τοῦ μεγαλουργήματος τοῦ Μπαρρὲς, καὶ γράφει πρακειμένου περὶ τῆς Ρωσσικῆς Φιλολογίας ὅτι αὕτη ἐνσαρκώνεται εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Γκόγκου, δαιδαλώδης καὶ πελυκόμαντος.

Ὁ κ. Ζοὰν Μπιζὲρ εἶναι κατὰ τὸν Γάλλον κριτικόν, ὁ ἐθνικός, μυθιστοριογράφος τῆς Νορβηγίας καὶ ἡ Ἀγγλοσαξωνογερμανικὴ φιλολογία ἐκτὸς τοῦ Κίπλιγκ καὶ τοῦ Χάουπταν δὲν ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ ἄλλους πρώτης γραμμῆς ἀστέρας. Στὴν Ἱσπανία γίνεται μεγάλη ζύμωσις Περὶ τοὺς Περὲζ Καλντὸς καὶ Μπλάσκο Ἰμπανὲζ μιὰ διαλεχτὴ πεντάς ἀποτελεῖ τὴν κρέμαν τῆς φιλολογίας. Ὁ Περέντα, ὁ Ντισέντα, ὁ Ὀρτέγκα Μουνίλλα, ὁ γλυκύτατος Ἰούνα Βαλέρα ὁ Πελάγκο. Ἡ Ἰταλία ἠμπορεῖ νὰ ὑπερηφανεύεται ὅτι ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Βιτσέντσο Μορέλλο ἔχει ἕνα τῶν φιλελευθερωτέρων καὶ εἰλικρινεστέρων κριτικῶν. Οἱ ποιηταί της εἴτε τοῦ ἐμμέτρου εἴτε τοῦ πεζοῦ λόγου εἶναι ἀρκετοί Ὁ Ντανσύντσιο εἰς τὴν κορυφήν, ἔπειτα ὁ Σεκάρντι, ὁ Σαντυάκ·μο, ὁ Λόρια, ἡ κυρία Μελαγκάρι.

Ἡ νεωτέρα Ἑλληνικὴ ψυχὴ καθρεπτίζεται κατὰ τὸν κ. Ρέτζιο εἰς τὸ ἔργον τοῦ Ἕλληνος δημοσιογράφου κ. Σακελλαρίου. Εἰς τὰ ἄρθρα του τὰ φιλολογικά, τὰ πολιτικά, τὰ κοινωνικὰ ἐπέδειξε ὑπάνια χαρίσματα συγγραφικοῦ ταλάντου, διορατικότητος καὶ εὐαισθησίας. Ἐγεννήθη τῷ 1846 στὴν Κάλυμνον, καὶ τῇ ὑποστηρίξῃ τοῦ πατριάρχου Ἱεροσολύμων Νικοδήμου ἐξῆλθε—μετὰ λαμπρὰς σπουδὰς—νομικὸς ἀπὸ τὸ Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον. Ὡς ἀνταποκριτὴς τοῦ «Νεολόγου» τῆς πόλεως μας καὶ ὡς συντάκτης τοῦ «Νεολόγου» Πατρῶν ἐπέδειξε τὰς αὐτὰς λογοτεχνικὰς ἀρετὰς καὶ βαθύτητα κριτικήν. Τὸν ἐξεπίμαρεν περισσεῖς τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος ἄνδρες. Οἱ Κουμουνδοῦροι, οἱ Βερναρδάκαι, οἱ Δελιγιῶργαι καὶ ὁ μέγας Τρικούπης. Εἰς ὅσα ἔγραψε ἐδῶ καὶ ἐκεῖ πάλλει ἡ εὐγενὴς ψυχὴ τῆς Ἑλλάδος. Διαβλέπει κανεὶς τὰ ὄνειρα της, τὰς τάσεις της, τὰς ὁρμάς της.

Ἡ φιλολογικὴ ζύμωσις τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος προχωρεῖ ἀλματικῶς.

Τὴν ὀτιγμὴ δὲ κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ περισσότεροι τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων λογίων θὰ ἀποτινάξουν τὴν ξενικὴν ἐπίδρασιν καὶ θὰ ἀρυσθοῦν τὴν ἔμπνευσίν των ἀπὸ τὴν ἀκένωτη πηγὴ τοῦ Ἑλληνισμοῦ, τότε θὰ ἀναλάμψῃ πραγματικῶς μεγάλα ἔργα Ἡ Ἑλλὰς εἶναι αἰωνία· ἀργὰ ἢ γλήγορα θὰ γείνῃ πάλιν τὸ προσκύνημα τῆς πεζῆς Εὐρώπης.

Ἡ Τουρκία ἀπὸ τοῦ 1860 ἀκόμη ἤρχισε νὰ κινεῖται καὶ ἡ φιλολογικὴ παραγωγή της δὲν εἶναι εὐκαταφρόνητος

Ὁ Σινασσῆ εἶναι ἐκ τῶν νεωτέρων, ὁ πρῶτος τῆς καλὸς συγγραφεύς. Ἔπειτα ἔρχεται μιὰ σειρὰ καλῶν λογίων. Ὁ Ἀμπτουλλὰχ Χαμὶτ Βέης, ὁ Μουαλὶμ Νατζί, ὁ Μεντοὺχ, ὁ Μεχμὲτ Ἐμίν, ὁ Ἐκρὲμ βέης καὶ ἡ Ναγκιὰρ χανούμ, οἵτινες ἀποτελοῦν ἐκλεκτὴν πλειάδα προοδευτικὴν ἀξίαν πάσης ἐνθαρρύνσεως.

—

«ΤΟ ΠΤΩΜΑ»

Προσεχῶς ἀναβιβάζεται εἰς τὴν σκηνὴν ἐν Πετρουπόλει ἓν ἀνέκδοτον δρᾶμα τοῦ Λέοντος Τολστόη μὲ τὸν τίτλον «Τὸ πτῶμα». Ἡ ὑπόθεσίς του εἶναι παρμένη ἀπὸ τὴν ζωήν, καθὼς ὅλα τὰ ἔργα τοῦ μεγάλου συγγραφέως. Πρόκειται περὶ μιᾶς δίκης ἐπὶ διγαμίᾳ. Ἕνας ἀριστοκράτης μέθυσος καὶ παραλυμένος πείθει τὴν γυναῖκά του, τὴν ὁποίαν ἀγαπᾷ, νὰ χωρισθῇ ἀπ' αὐτὸν καὶ νὰ ὑπανδρευθῇ ἄλλον, μετὰ τοῦ ὁποίου νὰ γίνῃ εὐτυχής. Τῆς στέλλει μίαν ἀποχαιρετιστήριον ἐπιστολήν, ἀναγγέλλων εἰς αὐτὴν ὅτι ἐγκαταλείπει τὴν ζωὴν ἑκουσίως. Ἡ ἀστυνομία ὅμως εἰδοποιηθεῖσα διὰ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης ὅλως τυχαίως, ἔσπευσεν εἰς τὴν ὄχθην τοῦ ποτομοῦ, ὅπου θὰ ἐπνίγετο καὶ εὗρε μίαν ἐνδυμασίαν καὶ ἀνείλκυσεν ἕνα γυμνὸν πτῶμα. Ἀμφιβολία περὶ τῆς ταυτότητος τοῦ πνιγέντος δὲν ὑπῆρχε. Καὶ οὕτω ἡ σύζυγός του ἔλαβεν ἐπίσημον βεβαίωσιν τῆς χηρείας της καὶ ὀλίγον ἀργότερον ὑπανδρεύθη μ' ἕνα πλούσιον βιομήχανον. Μετὰ τινας μῆνας ὅμως συλλομβάνεται κάποιος, ὁ ὁποῖος διετείνετο ὅτι ἦτο ὁ πρῶτος σύζυγος τῆς γυναικὸς τοῦ βιομηχάνου. Καὶ τὰ πράγματα διασαφίζονται καὶ ἐγερθείσης δίκης ἐναντίον τοῦ βιομηχάνου, τῆς συζύγου καὶ τοῦ νομισθέντος ὅτι ἐπνίγη, καταδικάζονται ὅλοι, ἀλλὰ τοῖς δίδεται αὐτοκρατορικὴ χάρις. Αὐτὴ εἶναι ἡ ὑπόθεσις τοῦ νέου δράματος τοῦ Τολστόη, τὴν ὁποίαν οὗτος κατὰ πρῶτον ἤκουσεν εἰς τὸ δικαστήριον τῆς Μόσχας, κατόπιν ὅμως ἔμαθε τὰς λεπτομερείας ἀπὸ τὸν ἴδιον ἥρωά του, τὸν παραλυμένον ἀριστοκράτην.

Τὸ δρᾶμα ἐκτυλίσσεται ἁπλῶς καὶ λαμβάνει χώραν μεταξὺ ἀριστοκρατῶν. Ἡ παραλυμένη ζωὴ ζωγραφίζεται μὲ τὰ δυνατώτερα χρώματα.

—

«ΑΝΤΑΜΥΝΑ»

Μὲ τὸν τίτλον αὐτὸν μᾶς ἐστάλη ἕνα ὀκτασέλιδον φυλλάδιον, γραμμένον ἀπὸ τὸν πατριαρχικὸν ἐπίπτην τῶν σχολῶν, ἀρχιμανδρίτην κ. Σωφρόνιον. Δυστυχῶς ἐκ τοῦ φυλλαδίου τούτου δὲν ἠμπορέσαμεν νὰ ἐννοήσωμεν πολλὰ πράγματα. Ὁ κ. Ἐλευθερόπουλος, καθηγητής, ἔγραψε διάφορα βιβλία, διὰ τῶν ὁποίων θέλει νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ἡ ὕπαρξις τῆς Θεότητος ὅπως τὴν ἐννοεῖ ἡ λαϊκὴ παράδοσις καὶ ἡ ἐκκλησία εἶναι μία ἀνοησία καὶ τίποτε περιπλέον. Ἐπίσης διὰ τῶν βιβλίων του ὁ κ. Ἐλευθερόπουλος ἀποδεικνύεται ὡς πρεσβεύων τὰς θεωρίας τοῦ Χαῖκελ καὶ τοῦ Μπούχνερ. Βεβαίως ὁ ἅγιος ἐπόπτης δὲν ἠμποροῦσε νὰ ἀνεχθῇ τὸ τοιοῦτον καὶ μάλιστα ὅταν ὁ ἄθεος αὐτὸς καθηγητὴς καλεῖται ὅπως διδάξῃ εἰς τὸ Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον. Καὶ μὲ ὀλίγας λέξεις εἰς τὸ νεοεκδοθὲν φυλλάδιόν του, ἀπὸ τὰς ὁποίας—εἰρήσθω ἐν παρόδῳ—δὲν ἐξάγεται καὶ σπουδαῖον νόημα, οὔτε σοβαρὸν ἐπιχείρημα, καταβαραθρώνεται ὁ κ. Ἐλευθερόπουλος καὶ κηρύσσεται διώκτης τῆς ἠθικῆς, ἡ ὁποία ὡς ὁ ἴδιος λέγει δὲν ὑπάρχει. Ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῆς «Ἀνταμύνης»—ἀγνοοῦμεν παντάπασι τί ἔγραψεν ὁ κ. Ἐλευθερόπουλος—ἕνα πρᾶγμα καταδεικνύεται. Τοῦτο δὲν εἶναι ἡ ἀθεΐα τοῦ κ. Ἐλευθεροπούλου, οὔτε ἡ ὁμολογία του ὅτι δὲν ὑπάρχει ἠθική, ἀλλ' ὅτι ὑπάρχουν ἀκόμη πολὺ γραμματισμένοι Ἕλληνες, οἱ ὁποῖοι ποθοῦν νὰ ἐπιστρέψουν χίλια χρόνια ὀπίσω καὶ νὰ μιμηθοῦν τοὺς Βυζαντινοὺς προγόνους αὐτῶν, τῶν ὁποίων τὸ κυριώτερον μέλημα ἦτο ἡ πεισματώδης συζήτησις ἐπὶ τοιούτων θεμάτων. Ἀλλὰ πρέπει ἡμεῖς τώρα νὰ εἴπωμεν εἰς τὸν ἅγιον ἐπόπτην τῶν σχολῶν ὅτι ἡ ἐπιστήμη, ἡ ὁποία προώδευσε πολύ, ἔχει διαλύσει πολλὰ σκότη; Καὶ ἔχει φέρει εἰς φῶς ἀληθείας τινάς, τὰς ὁποίας δὲν δύνανται πλέον νὰ σκοτίσουν βυζαντιναὶ συζητήσεις, διαπληκτισμοὶ καὶ προσωπικαὶ ἀντιγκλήσεις;

—

ΟΣΟΙ ΖΩΝΤΑΝΟΙ

Ὁ γνωστὸς λογογράφος Ἴδας (Ἰ. Δραγούμης) ἐξέδωκε νέον βιβλίον μὲ τὸν τίτλον «Ὅσοι ζωντανοί».

—

ΚΟΥΦΙΑ ΚΑΡΥΔΙΑ

Ἤρχισε νὰ τυπώνεται εἰς τὰς Ἀθήνας νέον βιβλίον τοῦ κ. Ἀλ. Πάλλη, τοῦ ἀριστοτέχνου μεταφραστοῦ τῆς Ἰλιάδος τοῦ Ὁμήρου. Τὸ βιβλίον αὐτό, τὸ ὁποῖον θὰ φέρῃ τὸν τίτλον «Κούφια καρύδια» θὰ εἶναι ὀγκῶδες καὶ θὰ περιλαμβάνῃ τὴν μετάφρασιν τοῦ Α'. βιβλίου τοῦ Θουκυδίδου, τὴ γλωσσικὴ μελέτη τοῦ Μπρεύγμαν, μία ἐπίσης γλωσσικὴ μελέτη τοῦ Τούμπ καὶ διάφορα ἄλλα ἄρθρα, δημοσιευθέντα ἄλλοτε εἰς τὸν «Νουμᾶ».

—

Ο ΣΕΡΛΟΚ ΧΟΛΜΣ

Μετ' ὀλίγας ἡμέρας θὰ κυκλοφορήσῃ ἕνα ὡραῖον βιβλιαράκι διὰ τὸν λαὸν μὲ τὸν ἀνωτέρω τίτλον. Φιλολογικὴν ἀξίαν δὲν ἔχει, ἐντούτοις εἶναι τόσον τερπνόν, τόσον ἑλκυστικόν, ἑλκύει τόσον τὴν περιέργειαν, ὥστε πρέπει νὰ ἀναγνωσθῇ. Ἄλλως τε τὰ τοιαῦτα βιβλία εἶναι οὕτως εἰπεῖν ἕνας πρόδρομος, ὅπως συνηθίσῃ τὸ κοινόν μας νὰ ἀναγινώσκῃ εἰς τὸ μέλλον καλήτερα.

—

ΤΟ ΑΝΩ ΚΑΤΩ

Κυριολεκτικῶς ἔκπληξιν ἔκαμε ἡ σατυρικὴ αὐτὴ ἐφημερίς. Γεμάτη μὲ ὡραῖον καὶ λεπτὸν χιοῦμορ, μὲ λεπτὴν σάτυραν καὶ ὡραίας γελοιογραφίας. Βεβαίως ἔχει ἐλλείψεις τινάς, αἱ ὁποῖαι σὺν τῷ χρόνῳ θὰ διορθωθοῦν

—

Η ΦΛΟΓΕΡΑ

Ἀγγέλλεται ἡ ἔκδοσις εἰς τὴν πόλιν μας μιᾶς συλλογῆς ποιημάτων ὑπὸ τὸν τίτλον «Φλογέρα» τοῦ νεαροῦ ποιητοῦ Ἰωσὴφ Ραφτοπούλου.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Κον Β. Μ. Κ. Ἐνταῦθα.—Τὸ ποίημα σας ἔχει μιὰ βουνήσια μυρωδιά! Μᾶς ὑπόσχεται πολλά. Ἐντούτοις δὲν τὸ δημοσιεύομεν Τοῦ λείπει ἀκόμη τὸ χέρι τοῦ τεχνίτη.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ Α. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

Τύποις Ε. ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ.
Κουρσοὺμ Χὰν ἀρ. 3